

Hillerød

"Hillerød læser"

Her undersøges, hvordan tilgængelighed kan være med til at øge læsningen i kommunen, og hvordan litteraturen kan skabe et grundlag for et nyt fællesskab i et socialt boligområde.

"Hillerød læser" handler om at vække læsegleden ved at skabe positive læseoplevelser og gøre litteraturen tilgængelig, uproblematisk og appellerende. Med udgangspunkt i tesen om, at litteraturen må komme til ikke-læseren og ikke omvendt, er der lagt op til en række projekter, som skal bringe litteraturen til kommunens borgere på en nem, bekvem og gratis måde.

På arbejdspladser, et forsorgshjem samt i boligområdet Kongevænget, vil "Hillerød Læser" skabe læse-projekter. Der opsættes en række små arbejdspladsbiblioteker med litteratur målrettet beboerne/medarbejderne, en læsebølge vil løbe gennem Kongevænget, hvor litteraturen skal gå fra dør til dør til samtlige beboere, og to ladcykler bliver udstyret som rullende minibiblioteker, som kommer rundt i kommunen med gratis litteratur på mange platforme. Desuden etableres læsegrupper, og alle interesserede tilbydes at få lagt et læsehoroskop – en guide til relevant og fængende læsning for den enkelte.

Undervejs bliver der skrevet en række reportageartikler, som følger projekterne og de medvirkendes udvikling, som afslutningsvis bliver udgivet samlet som e-bog og lydbog.

Tovholder

Thorbjørn Zeuthen Tirsted
Litteraturformidler, Hillerød Bibliotekerne

Tlf.: 7232 5843

Mail: thti@hillerod.dk

Hillerød Bibliotekerne
Christiansgade 1
3400 Hillerød

Læs Hillerøds egnevaluering herunder.

EVALUERINGSRAPPORT

HILLERØD LÆSER

Indhold

Indledning.....	2
Metode.....	4
Arbejdspladsbibliotekerne	5
Kort beskrivelse	5
Målgrupper.....	5
Succeskriterier	5
Det generelle udlån	6
Resultater fra Sophienborg Plejecenter	7
Juni 2014.....	7
Februar 2015	8
Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde	8
Lærings- og udviklingspotentiale.....	9
Læsebølgen i Kongevænget	10
Projektbeskrivelse	10
Målgruppe	10
Succeskriterier	11
Ekstern evaluering - hovedpointer	13
Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde	13
Litteratur som fællesskab.....	14
Lærings- og udviklingspotentiale.....	14
Læsegrupperne.....	15
Kort beskrivelse	15
Målgruppe	15
Succeskriterier	15
Læsegruppeledernes erfaringer	16
Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde	17
Lærings- og udviklingspotentiale.....	17
	0

Læsekompasset	18
Kort beskrivelse	18
Målgrupper	18
Succeskriterier	18
Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde	19
Lærings- og udviklingspotentiale	19
Føljetonen	19
Kort beskrivelse	19
Målgruppe	19
Succeskriterier	20
Sophienborg Plejecenter	20
Kongevænget 1 – fokusgruppeinterview	20
Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde	20
Lærings- og udviklingspotentiale	21
Konklusion	21
Udviklingspotentialet	22
Hvad lærte vi?	22

Indledning

Da kulturminister Marianne Jelved inviterede landets kommuner til at deltage i Danmark Læser, beskrev hun i en kronik litteraturen som et møde mellem generationer; et møde mellem læsere og læserens møde med historien.

”Selv om vi er alene, når vi læser, så er litteratur et møde mellem mennesker. Forfatteren skaber en tydning af livet, og læseren får indsigt i forhold mellem mennesker til forskellige tider og under forskellige forhold. Litteratur bevæger, og vi skal ikke maltraktere litteraturen ved at skære den ud i pap eller servere den med en løftet pegefinger.” Politiken, 11. juni 2013

Litteraturen er både et spejl og et dørhåndtag. Litteraturen kan rumme alle, men alligevel åbner fire ud af ti voksne danskere stort set aldrig en bog. Mange tror måske ikke, at litteraturen er noget for dem. At der venter en løftet pegefinger, hvis de åbner døren. Og andre kan måske ikke overskue at starte - blandt tusindvis af bøger – de var jo alligevel ikke en del af samtalen til at begynde med.

Formålet med Hillerød Læser har været at invitere vores målgrupper med ind i samtalen ved at give dem en tryk og bekvem introduktion til skønlitteratur. At give målgrupperne nye oplevelser med litteraturen, og derigennem få del i nye fællesskaber eller styrke de allerede eksisterende. Gennem en kontinuerlig, opsøgende indsats har vi tilbudt en litteratur, vi tror, de vil elske, og har søgt at formidle en glæde om litteraturen, som starter hos den enkelte: Vi læser, fordi det gør os glade. Vi har ønsket at vise, at alle har lige adgang til litteraturens verden – at vi har lige ret til at bestemme, hvad vi vil - og ikke vil - bruge litteraturen til.

Den røde tråd i Hillerød Læser har været, at skønlitteraturen skal være *”tilgængelig, uproblematisk og appellerende ”*, som det oprindeligt var formuleret i projektansøgningen. Undervejs i projektet har vi med en let omformulering af disse kriterier fundet et omdrejningspunkt, som har vist sig at være udslagsgivende for det enkelte delprojekts succes. Grundværdierne i Hillerød Læser er således i dag:

- Tilgængelighed, bøgerne er fysisk tilgængelige for målgruppen
- Nærvær, personlig vejledning og kontakt til målgruppen
- Øjenhøjde, bøgerne håndplukkes til den enkelte læser

Udover disse tre gensidigt afhængige grundværdier har Hillerød Læser et fjerde karakteristika, som vi har valgt at kalde *den dynamiske dimension*. Den dynamiske dimension er et udviklingsprincip, som vi undervejs har anvendt til at skærpe de tre grundværdier i det enkelte litteraturtilbud som en form for selvkorrigerende proces. Delprojekterne er altså blevet justeret løbende, efterhånden som vi har fået flere erfaringer.

Hillerød Læser består af i alt fem delprojekter.

3 stationære projekter: Udføres ét sted for en bestemt deltagergruppe

- Arbejdspladsbibliotekerne
- Læsebølgen i Kongevænget
- Læsegrupperne

2 tværgående projekter: Tilbydes til alle deltagere i Hillerød Læser

- Læsekompasset
- Føljetonen

Projektets målgrupper blev udvalgt med baggrund i viden fra Kulturvaneundersøgelsen, SFI's undersøgelse af PIAAC-resultaterne samt tal fra Danmarks Statistik. Tre grupper blev identificeret og projektets dele målrettet disse:

1: Kortuddannede – dvs. personer med grundskole eller en erhvervsfaglig uddannelse som højeste uddannelsesniveau

2: Indvandrere og efterkommere

3: Borgere med svage læsefærdigheder – herunder ordblinde

Disse målgrupper overlapper hinanden; fx på Forsorgshjemmet Skansegården og i boligområdet Kongevænget 1 hvor alle tre grupper er repræsenteret. På samme måde tilbydes det enkelte delprojekt ikke kun til én separat målgruppe, men afprøves, hvor forholdene tillader det; som på Sophienborg Plejecenter, hvor der står to bogreoler, hvor Føljetonen finder én af sine hovedpersoner, og hvor også Læsekompasset er blevet bragt ud. Målgrupperne og delprojekterne er derfor vævet sammen på en måde, som er for omfattende at redegøre for i mindste detalje. Denne evaluering forsøger derfor at holde sig til hovedpointerne og kun gøre ekskurer, hvor dette bidrager til forståelse. Formålet med denne evaluering er på bedst mulig vis at vurdere, hvorvidt projektet har nået sine mål og haft de ønskede effekter.

Den korte version af konklusionen er, at:

Effektevaluering:

- Projektet er lykkedes. Vi kan få borgere, der aldrig eller sjældent læser skønlitteratur, til at låne og læse af egen lyst
- De udvalgte målgrupper har fået øget deres læselyst og læseglæde
- Ny litteraturformidling har skabt nye fællesskaber
- Projektet har vist, at litteraturen rummer et stort socialt potentiale

Procesevaluering:

- Vi har nået mange af succeskriterierne, men den væsentligste læring er, at de fagligt/sociale resultater af projektet er mere sigende for projektets succes end flere af de på forhånd opstillede succeskriterier. Det er i højere grad de mange erkendelser undervejs, der har været vigtige for læringen med og succesen for projektet
- Projektet kredser om sociokulturelle aspekter, der bør udforskes nærmere for fremover at kunne tilbyde nye fællesskaber til endnu flere i disse målgrupper – med litteraturen som redskab.

Metode

Projektbeskrivelsen vægter i høj grad, at projektet skal kunne evalueres, så man kan se, om aktiviteterne indfrier deres mål – deres ønskede virkning. Netop virkningsevaluering udmærker sig ved at fokusere særligt på forklaringer – og på hvad, der virker for hvem, hvornår og hvordan. Gennem virkningsevaluering kan man bedst muligt pege frem og rådgive om, hvordan indsatsen en anden gang vil virke bedre – og ikke mindst er der i dette projekt gjort meget ud af at indbygge læring undervejs, indsamle erfaringer og løbende justere for bedst muligt at kunne opnå de ønskede virkninger¹.

De data, der produceres i forbindelse med evalueringen, giver os indikatorer på delprojekternes opnåede effekter. Samlet set skal det give os et billede af, om Hillerød Læser formår at øge læselysten hos målgruppen og er med til at skabe nye fællesskaber omkring litteraturen.

Der har været benyttet flere metoder til brug for indsamling af materiale til denne evaluering: Statistisk materiale, spørgeskemaer, fokusgrupper, observationer og dybdeinterviews. Overordnet har der været benyttet såvel selvevalueringsteknikker som evalueringer udefra. Nationalt Videncenter for Læsning har evalueret Læsebølgen og en antropolog fra Aarhus Universitet har interviewet samt observeret hhv. læsekompasbrugere og læsegrupper på Skansegården. Således er projektets forskellige aktiviteter blevet set på både ude- og indefra og fra mange forskellige vinkler – hvilket tilsammen giver et tydeligt billede af projektets forløb og virkninger. Det er håbet, at denne metodetriangulering vil kunne give et stærkt fundament til at kunne anvende erfaringerne fra projektet til fortsættelse og udvikling af aktiviteterne både her i kommunen og andre steder i landet.

De følgende afsnit gennemgår projektets aktiviteter ét for ét - først de tre stationære delprojekter, dernæst de to tværgående delprojekter – og endelig opsamles hovedkonklusionerne, og projektet perspektiveres.

Rigtig god læselyst!

¹ Dahler-Larsen mv. "Nye veje i evaluering" 2006: fx 109.

Arbejdspladsbibliotekerne

Kort beskrivelse

Den overordnede tanke med arbejdspladsbibliotekerne var i ordets bogstaveligste forstand at bringe bøgerne ud til medarbejderne. En let genkendelig (rød) bogreol blev placeret centralt på de enkelte arbejdspladser – fyldt med bøger og lydbøger målrettet medarbejdergruppen/beboerne. Litteraturen blev løbende udskiftet og justeret efter udlån og feedback, ligesom den enkelte medarbejder/beboer har kunnet bestille specifikke bøger til deres bogreol. Der var ingen driftsopgaver for arbejdspladsen – men forventninger om ledelsesmæssig opbakning og formidling. Erfaringer fra andre arbejdspladsbiblioteker understreger betydningen af dette. Biblioteksmedarbejdere præsenterede boghylden på et fællesmøde på hver arbejdsplads.

Målgrupper

Dette delprojekt fokuserer på flere af projektets målgrupper. Seks arbejdspladser har deltaget – i alt ca. 550 medarbejdere og beboere – og målgrupperne er forskellige, hvilket har stor indflydelse på resultaterne af det enkelte arbejdspladsbibliotek.

Kommunalt:

Drift & Service: Den typiske medarbejder er mand, ufaglært, etnisk dansk. Målgruppe 1 og 3.

Sophienborg Plejecenter: Den typiske medarbejder er erhvervsfagligt uddannet, kvinde, etnisk dansk. Målgruppe 1.

MAD til hver DAG: Den typiske medarbejder er kvinde, erhvervsuddannet, etnisk dansk. Målgruppe 1.

Regionalt:

Forsorgshjemmet Skansegården: Den typiske beboer er kortuddannet/ufaglært, etnisk dansk, svage læsefærdigheder. Alle beboere kæmper med sociale-, psykiatriske- eller misbrugsproblematikker. Målgruppe 1, 2 og 3.

Psykiatrisk Center Nordsjælland: Den typiske patient er kortuddannet/ufaglært. Alle patienter er psykisk syge – halvdelen heraf akut. Målgruppe 1, 2 og 3.

Privat:

Berendsen Textil Service A/S: Den typiske medarbejder er kortuddannet/ufaglært, indvandrer. Målgruppe 1 og 2.

Succeskriterier

I overensstemmelse med bibliotekets samarbejdsaftale med Kulturstyrelsen er dette delprojekt blevet evalueret i form af en spørgeskemaundersøgelse gennemført på den arbejdsplads, der har haft flest udlån (Bilag A). Evalueringen suppleres med en beskrivelse af udlånet på de andre arbejdspladser, da dette hjælper til at kvalificere sammenhængen mellem målgruppe og udlån.

Af projektbeskrivelsen fremgår følgende succeskriterier:

- 60 % af boghyldernes materialer bliver udlånt i perioden, og at 40 % af materialet bliver udlånt mere end en gang.
- Succeskriteriet er opfyldt på én af seks arbejdspladser. Se mere under Det generelle udlån.
- De udlånte bøger for 30 % vedkommende bliver læst.
- Succeskriteriet er opfyldt. 72% af de udlånte bøger læst til ende.
- 40 % af lånerne genlåner bøger.
- Det har ikke været muligt at måle på dette, da medarbejderne ikke har registreret alle lån systematisk. Det vides kort sagt ikke, hvem der har lånt hvad.

Det generelle udlån

Som det fremgår af Tabel 1, er Sophienborg Plejecenter (SP) den arbejdsplads, der har haft det største udlån. I alt er 167 af de i alt 224 bøger, arbejdspladsen har haft til rådighed i projektperioden, blevet udlånt. Det svarer til, at 74,55% af bøgerne er blevet udlånt mindst én gang, hvormed SP er den eneste arbejdsplads, der udfylder det første succeskriterium på udlån af 60% af titlerne. I storkøkkenet MAD til hver DAG (MthD), hvor bogreolerne kun har været til rådighed i fem måneder (knap halvt så lang tid som på SP), har medarbejderne lånt i alt 42,5% af bøgerne. Det må derfor være rimeligt at antage, at MthD med tiden også ville opfylde det første succeskriterium. Begge er næsten udelukkende kvindearbejdspladser, og langt størstedelen af medarbejderne har en erhversfaglig uddannelse. Kulturministeriet publicerede i 2014 en segmentanalyse af Ikke-Læserne, hvor 1,5 millioner danskere blev opdelt i tre segmenter. Det er rimeligt at antage, at medarbejderne på SP og MthD tilhører De Travle Familier og De Motiverede, som hhv. positivt og særdeles positivt stemt overfor skønlitteratur.

På Forsorgshjemmet Skansegården (FS) er halvdelen af alle bøger blevet udlånt, hvilket må betegnes som et tilfredsstillende resultat. FS rummer alle tre målgrupper, og da både medarbejdere og beboere har haft mulighed for at låne fra bogreolerne, kan man ikke konkludere noget mht. deltageres motivation for at læse. Det bør dog nævnes, at der siden august 2014 har været afholdt læsegrupper på FS én gang om ugen, hvilket kan have sat ekstra fokus på de opstillede bogreoler.

For de tre resterende arbejdspladser gælder, at udlånet har været ca. halvdelen af det forventede. På Psykiatrisk Center Nordsjælland (PSN) har bogreolerne af sikkerhedshensyn været aflåst (hvilket kræver særligt opmærksomt og opsøgende personale), hvilket kan have haft en negativ effekt på udlånet, men derudover rummer arbejdspladsen alle tre målgrupper, hvorfor man ikke kan konkludere noget mht. deltageres læsemotivation. Det kan man til gengæld mht. personalet på Drift & Service (DS) og Berendsen Textil Service A/S (BTS). På DS er størstedelen af medarbejderne erhvervsuddannede eller ufaglærte mænd, som ifølge Kulturvaneundersøgelsen fra 2012 er overrepræsenteret i gruppen af ikke-læsere. Dertil kommer, at adskillige af medarbejderne ifølge ledelsen har svage læsefærdigheder. På DS tilhører størstedelen af medarbejdergruppen det tredje

segment De ikke-interesserede. På BTS er mere end halvdelen af medarbejderne indvandrere, hvoraf mange dårligt taler eller læser dansk (af samme grund indkøbte vi 60 polske bøger til BTS, da polakkerne med 47 individer er den største etniske gruppe på arbejdspladsen), hvilket ifølge Kulturvaneundersøgelsen er den mindst læsende gruppe i samfundet. Desuden er en stor andel af medarbejderne erhversuddannede eller ufaglærte. På BTS tilhører medarbejderne De ikke-interesserede og De Travle Familier.

Arbejdsplads	Antal Medarbejdere/ beboere	Tilgængelige materialer i løbet af projektperioden	Samlet udlån	Udlån fordelt på antal titler	Procentdel af materialerne udlånt i projektperioden.	Antal måneder bogreolerne har været opstillet
Drift & Service	85	236	86	72	30,51	10
Sophienborg Plejecenter	95	224	286	167	74,55	9
Forsorgshj. Skansegården	125	248	196	122	49,19	8
Berendsen Textil Service	144	264	104	84	31,82	7
Psykiatrisk Center Nord.	50	170	57	46	27,06	6
MAD til hver DAG	50	160	98	68	42,50	5

Tabel 1. Udlånstal på de seks arbejdspladsbiblioteker

Resultater fra Sophienborg Plejecenter

Inden bogreolerne blev sat op på SP, gennemførtes en spørgeskemaundersøgelse som grundlag for sammensætningen af bogreolen. Evalueringen af bogreolerne på SP er ligeledes foregået ved spørgeskema. Imellem de to spørgeskemaer er forløbet ni måneder.

Juni 2014

Den indledende undersøgelse viste, at 96% af respondenterne er kvinder, hvoraf 96% er over 30 år. Ca. 62% er erhvervsfagligt uddannet.

37% læste skønlitteratur dagligt, 16% læste ugentligt, 25% månedligt, 13% sjældnere og 8% svarede, at de aldrig læste skønlitteratur.

60 % svarede, at de har gode læsefærdigheder, og respondenterne var i prioriteret rækkefølge interesseret i følgende litterære genrer: Krimi/spænding, kærlighed, historiske romaner og humor.

Svarprocenten på den indledende undersøgelse var på 28%, hvorfor resultaterne skal tages med et vist forbehold. Det kan formodes, at aktive læsere er mere motiveret for at deltage i en undersøgelse om læsevaner end ikke-læsere.

Februar 2015

På den evaluerende spørgeskemaundersøgelse steg svarprocenten til 50% af medarbejderne, hvilket kan tyde på, at interessen for projektet er steget i de mellemliggende måneder.

Den evaluerende undersøgelse viste, at 84% af respondenterne har lånt bøger fra bogreolen, og at respondenternes læsehypighed er steget betragteligt: 47% svarer, at de læser dagligt, 39% læser ugentligt, 11% læser månedligt, mens 0% svarede, at de læser sjældnere eller aldrig!

89% af respondenterne læser nu mindst en gang om ugen, mens det samme gjorde sig gældende for 'kun' 53% ni måneder tidligere. På trods af at svarprocenten næsten er fordoblet, skal resultaterne stadig læses med forbehold, da der ikke er garanti for, at de samme personer har udfyldt begge spørgeskemaer. Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at de i alt 21%, der indledningsvist havde svaret, at de læste sjældnere eller aldrig, nu er forsvundet fra statistikken.

Fremgangen underbygges af undersøgelsens øvrige resultater:

72% svarer, at deres læselyst i høj eller meget høj grad er steget i løbet af projektperioden. 16% svarer, at deres læselyst i nogen grad er steget, mens 11% svarer, at deres læselyst ikke har forandret sig.

80 % svarer, at bogudvalget matchede deres læseinteresse i høj eller i meget høj grad, mens 61% svarer, at de har læst udenfor deres sædvanlige genre.

Det sidste resultat leder direkte over til de tre grundværdier i Hillerød Læser:

Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde

92% af respondenterne svarer, at det har stor eller meget stor indflydelse på deres læsning, at bøgerne har været let tilgængelige på deres arbejdsplads.

Med en medarbejders ord: *"Det har været super dejligt at have de røde reoler. Det har gjort, at jeg igen har fået lysten til at læse, hvilke jeg ikke har gjort i mange år!"*

To af de tre grundværdier i projektet har fra starten været opfyldt i dette delprojekt: *Tilgængelighed* og *Øjenhøjde*. Arbejdspladsbibliotekerne gør litteraturen tilgængelig for folk, der ikke er i daglig kontakt med litteraturtilbud, og bogudvalget er specifikt udvalgt til målgruppen.

Den tredje grundværdi, *Nærvær*, er ikke repræsenteret ved bogreolerne. Udover det indledende fællesmøde, hvor bogreolerne præsenteres af biblioteksmedarbejdere, og den månedlige udskiftning af bøger, har arbejdspladserne ikke haft en personlig kontakt med bibliotekspersonalet. Bogreolerne er med andre ord et passivt formidlingsprojekt. Dette er en væsentlig pointe ift. succesraterne på den enkelte arbejdsplads. Hvor personalet har været motiveret, som fx på Sophienborg Plejecenter og MAD til hver DAG, har det haft mindre betydning, at der ikke følger en personlig vejledning med

bogreolerne. Men jo mindre motiveret, eller snarere jo mere ikke-interesseret, målgruppen bliver, jo større bliver behovet for personlig vejledning, hvis projektet skal få ikke-læserne i tale.

Dette illustreres tydeligt af en episode på Drift & Service, som er projektets mindst motiverede deltagergruppe. Da bogreolen blev præsenteret på et fællesmøde, hvor ca. 30 medarbejdere deltog, blev der samme dag udlånt 14 bøger. Det foregik ved en motiveret salgstale, hvor to bibliotekarer gennemgik reolen. Siden da ophørte den personlige kontakt – *nærværet* – til DS og udlånet gik kort sagt i stå.

Denne erfaring går igen på tværs af alle delprojekterne.

For at imødekomme manglen på nærvær udviklede Hillerød Læser derfor et Nyhedsbrev, som fem gange i løbet af projektperioden blev omdelt til samtlige deltagere i projektet. Nyhedsbrevet (Bilag F) udkom første gang i juli 2014 og indeholdt et uddrag af den læseinspirerende fortælling Føljetonen, nyheder om Hillerød Læser, boganbefalinger, korte læsetips, "vilde fakta" om bøger, en quiz og interview med 'nye' litteraturlæsere. Formålet var at give deltagerne en følelse af samhørighed i Hillerød Læser, og er et eksempel på projektets dynamiske dimension, hvor vi har forsøgt at skærpe eller tilrette de tre grundværdier, efterhånden som hvert enkelt delprojekt har udviklet sig.

Lærings- og udviklingspotentiale

Bogreolerne formår på samme tid at være et tilbud til de allerede aktive læsere og ikke-læserne og er en nem måde at skabe merværdi på en arbejdsplads. Den enkelte medarbejder får et tilbud i hverdagen, som hun måske ikke har været sig bevidst førhen, og der bliver samtidig støttet op om en positiv kultur på arbejdspladsen. Bogreolerne bidrager til fællesskabet ved at give samtalen indhold og retning. Som en medarbejder bemærker:

"Netop den lette tilgængelighed og det at snakke med kollegaer om bøger har øget min motivation for at læse. Også til at læse andre genrer, end det jeg plejer at læse." (Bilag G)

Men projektet skal være sig sin modtager bevidst. Det er tydeligt, at jo mere motiveret målgruppen er for at læse, jo mere får man ud af bogreolerne. Omvendt, jo svagere målgruppen er, jo stærkere skal formidlingen være. For et sted som Sophienborg Plejecenter, hvor personalet er interesseret i tilbuddet, og hvor ledelsen legitimerer det ved selv aktivt at benytte sig af det, kan der vokse en kultur op omkring bogreolerne, som potentielt rækker ud til ikke-læserne. På en arbejdsplads som Drift & Service skal der kobles en meget mere nærværende formidling på bogreolerne, før man får målgruppen i tale.

Hillerød Bibliotek har udarbejdet et tilbud til de seks arbejdspladser om at beholde bogreolerne og den medfølgende service for et årligt vederlag. Der er pt. indgået en aftale med Sophienborg Plejecenter, mens tre andre arbejdspladser (Berendsen Textil Service A/S, Psykiatrisk Center Nordsjælland og MAD til hver DAG) har vist interesse for at fortsætte med projektet.

Under samme vilkår vil Hillerød Bibliotek fremover tilbyde arbejdspladsbiblioteker til det lokale erhvervsliv i samarbejde med erhvervsforeningen C4. Projektet er let at skalere op og ned i størrelse og kan uden videre overføres til andre dele af landet.

Læsebølgen i Kongevænget

Kort beskrivelse

Læsebølgen er et opsøgende projekt, hvor tre bogbude hver onsdag i 17 uger (10. sept. – 17. dec. 2014, begge dage inkl.) systematisk har opsøgt lejlighederne i boligområdet Kongevænget 1 i tidsrummet 16-20. Med sig havde bogbudene to røde ladcykler med bøger og lydbøger, hvorfra der blev lånt bøger til beboerne. Materialerne blev indsamlet efter fire uger, men kunne genlånes fra gang til gang, indtil materialet var læst. Beboerne havde desuden mulighed for at bestille en bog hos bogbudene, som blev leveret ugen efter. Dertil blev der opstillet to røde bogreoler i områdets beboerhus, Brohuset. For at skabe maksimal opmærksomhed omkring Læsebølgen, indledtes projektet med en stor beboerfest i september 2014, hvor bl.a. kulturminister Marianne Jelved deltog. Projektet blev formidlet fra uge til uge gennem opslag i opgangene, løbesedler i postkasserne, omdeling af nyhedsbreve og gennem lokale ambassadører – alt sammen metoder, der blev udviklet undervejs.

Målgruppe

Udover en høj andel af borgere med anden etnisk herkomst end dansk bor der i Kongevænget 1 også en høj andel af ledige, kortuddannede og folk på førtidspension eller efterløn. Da vi ved, at bl.a. kortuddannede, personer uden arbejde, indvandrere og uddannelsespassive er overrepræsenteret i gruppen af borgere med mindre gode læsefærdigheder, samt at både indvandrere og efterkommere og kortuddannede er blandt de grupper i samfundet, som er mindst tilbøjelige til at læse skønlitteratur, var det oplagt at formode, at der på tværs af de etniske grupper i Kongevænget 1 er en høj andel af borgere, som sjældent eller aldrig læser skønlitteratur. Vi foretog en mindre undersøgelse af målgruppens læsevaner og fik underbygget dette billede.

Som en del af Læsebølgen blev der delt spørgeskemaer ud til beboerne ved dørene for at få et billede af deres læsevaner. 292 svarede – 169 kvinder og 118 mænd – 5 har ikke angivet deres køn. Størstedelen af respondenterne ligger i den lave ende af uddannelsesskalaen. 27% har højst folkeskole, 23% har højst en erhvervsfaglig eksamen, og 15% har højst en studentereksamen. Det kan konkluderes, at størstedelen af respondenterne sjældent eller aldrig læser. Af de adspurgte er der 31%, der aldrig læser, mens 27% læser månedligt. Sammenholdes dette med det lave uddannelsesniveau belyst ovenfor, har man ramt den ønskede målgruppe. Kongevænget indeholder målgruppe 1, 2 og 3.

Sammenholder man læsehypigheden med uddannelsesniveaet, fremgår det, at uddannelsesniveaet har direkte betydning for læsehypigheden. Af de mænd, der svarer, at de aldrig læser, har 59% højst en folkeskoleeksamen, 48% har højst en erhvervsfaglig uddannelse. For kvinderne har 45% højst en folkeskoleeksamen og 40% har højst en erhvervsfaglig uddannelse.

Succeskriterier

Af projektbeskrivelsen fremgår følgende succeskriterier

- at 40% af beboerne foretager et lån
- Succeskriteriet er ikke opnået, 24% af beboerne har foretaget et lån.

- at 25% af de udlånte bøger bliver læst
- Succeskriteriet er opnået, 73% af bøgerne er blevet læst.

- at 25% af lånerne genlåner bøger
- Succeskriteriet er ikke opnået, 20% af lånerne foretog et genlån.

Kongevænget består af i alt 539 lejemål. Samtlige lejemål blev opsøgt i projektperioden, hvoraf 452 lejemål (84%) åbnede døren. Dvs., at i alt 87 lejemål (16%) blev opsøgt, uden at beboeren åbnede døren.

Af de succesfulde besøg tog 110 lejemål (24%) imod tilbuddet om at låne en eller flere bøger, mens 22 lejemål (20%) foretog et eller flere genlån. I alt blev der udlånt 557 bøger.

En stikprøve blandt lånerne i Kongevænget viser, at størstedelen af de lånte bøger faktisk blev læst til ende. Ud af et udsnit på i alt 102 afleverede bøger (fra i alt 55 beboere) var 73% af bøgerne blevet læst færdigt, 18% blev delvist læst, mens 8% ikke blev læst.

Af de tre succeskriterier er to altså ikke opfyldt, men alligevel har Læsebølgen sat et positivt aftryk på området og må både som et litteraturformidlingsprojekt og et socialt projekt betegnes som en succes.

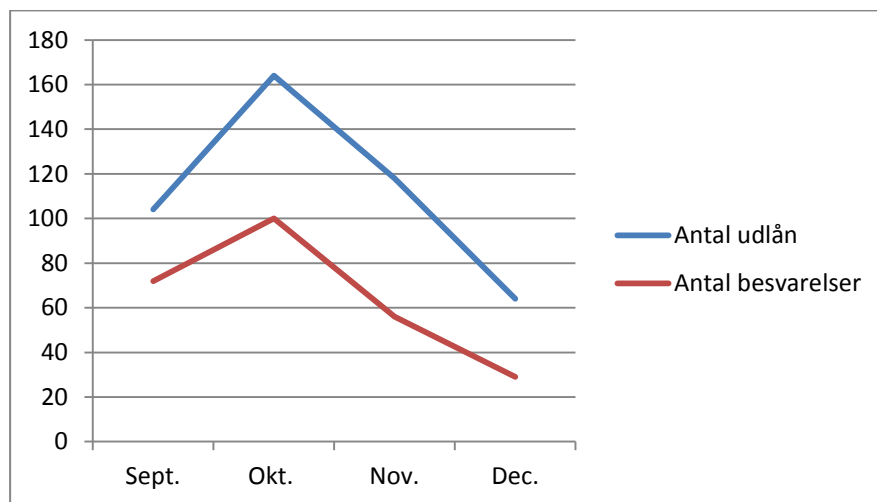
Det kan man få bekræftet blot ved at se på tilgangen af nye lånere på Hillerød Bibliotek. Hvis man sammenligner antallet af nye lånere i projektperioden med samme periode året før, oplevede Hillerød Bibliotek et fald på 8% i 2014. Men hvis man isolerer Kongevænget 1 fra resten af Hillerød, stiger antallet af nye lånere med 62% i samme tidsrum.²

En afgørende årsag til, at udlånet ikke har været endnu højere, er, at Læsebølgen forløb fra efterår til vinter, hvor betingelserne for det opsøgende arbejde gradvist er blevet sværere. Som et af bogbudene bemærker:

"...jo mørkere og jo koldere det blev, jo sværere blev det at få fat på folk og at gøre jobbet. Der var færre, der åbnede døren, og det var svært at få folk ned til cyklerne – vi mistede det sociale element. Så det er en klar faktor, som man skal have med, og have forståelse for."

² Det har ikke været nødvendigt at være registreret låner på Hillerød Bibliotek for at foretage et lån i Læsebølgen.

Antageligt havde udlånet været større, hvis projektet havde kørt i de lyse og varmere måneder. Denne antagelse underbygges af udlånstallene og antallet af besvarelser på spørgeskemaundersøgelsen fordelt på de måneder, hvor bogbudene var aktive.

Tabel 2. Udvikling i udlån og spørgeskemasvar i Kongevænget 1.

Som det fremgår af tabellen, er både udlån og antal besvarelser på sit højeste i oktober og falder drastisk hen imod december.

En anden afgørende faktor for udlånet er, at Læsebølgen kun forløb over 17 uger.

Både beboere og lokale netværk har efterlyst, at Læsebølgen optimalt set varede (mindst) et år, så alle beboere var blevet opsøgt mindst tre gange i stedet for blot én gang. Adskillige beboere viste således interesse for den medbragte litteratur, men ville alligevel ikke låne en bog, mens bogbuddet var der. *"Det lyder spændende, men det passer ikke nu"* og *"Jeg vil gerne en anden gang"*, var standardsvar, som indikerede, at der var tale om potentielle lånere.

Det har altså været vigtigt for projektets succes, at beboerne har haft tid til at vænne sig til bogbudene og til tanken om – måske – at låne og læse en bog. Et behov opstår ikke på én gang, ligesom en forandring af fritidsvaner må forventes at ske gradvist over længere tid.

Som et bogbud bemærker: *"...selv gruppen af teenagedrenge, der hænger ud derude, begyndte at låne bøger af os, efter de havde set os et par gange og begyndte at genkende os og blive interesseret i, hvad vi vil."*

Samme gruppe af drenge var fra starten venlige, men særdeles afvisende over for ideen om at låne en bog. Men med tiden lærte de bogbudene at kende, og adskillige endte med at låne op til flere biografier om fodboldstjerner og andre idolbøger.

Den samme konklusion kommer Nationalt Videncenter for Læsning frem til i centrets eksterne evaluering af Læsebølgen, som fremstår i hovedpointer herunder.

Ekstern evaluering - hovedpointer

Nationalt Videncenter for Læsning har gennemført en evaluering af Læsebølgen på baggrund af fire fokusgruppinterview med i alt 10 deltagere, der bl.a. undersøger respondenternes opfattelse af læsning, deres opfattelse af Læsebølgen i Kongevænget og deres opfattelse af projektets effekt (Bilag B).

Læsebølgen i Kongevænget – beboernes opfattelse af projektets effekt

- *Projektet har fået nogle respondenter i gang med at læse, mens de, der allerede læste meget, har fået ny inspiration. De, der læste meget, vil blive ved med det, mens de, der ikke læser, mener, at projektet har varet for kort tid til at skabe varige ændringer hos dem.*
- *For at fastholde respondenterne som læsere skal bøger fortsat være lette at låne og aflevere i området. Det kan ske ved at bibeholde de røde bogreoler i Brohuset. Vigtigt er, at reolerne løbende forsynes med nye bøger, og at en kompetent og udefra kommende person, en bibliotekar, formidler dem.*
- *Projektet bygger på en anerkendende og inkluderende metodik, i og med der vises interesse for beboerne og deres læsning samtidig med, at Kongevænget, der ellers er et ekskluderet område, inkluderes i en større sammenhæng. Både i form af det lokale læseprojekt Hillerød Læser og den landsdækkende læsekampagne Danmark Læser. Det gør Læsebølgen i Kongevænget til et læseprojekt med en social dimension.*

Læsebølgen i Kongevænget – beboernes opfattelse af projektet

- *Respondenterne synes, Læsebølgen i Kongevænget er et godt initiativ, og bogbudene spiller en afgørende rolle for denne succes. De anses som altvidende om bøger og beskrives som servicemindede, smilende, ekstroverte og i godt humør. Kompetencer, der gør dem socialt dygtige i forhold til at etablere et personligt, positivt og givtigt møde med respondenterne.*
- *Bogbudene har både formået at matche respondenternes læseinteresse, udvide den og være på højde med særligt læsendes interesser. Projektet har derfor ikke kun henvendt sig til dem, der ikke læste, men også til de personer, der i forvejen læste meget.*
- *Projektet har ydet området en god og stor service, idet det har gjort det let for respondenterne at låne og aflevere bøger. Selvom de kan gøre det samme på biblioteket, bruger de det ikke og vil heller ikke gøre det efter projektets ophør. En mener dog, at projektet viser, at biblioteket har udviklet sig i form af at komme "ud af huset". En anden har fået et nyt billede af bibliotekarens kompetencer som litteraturformidler.*

Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde

Læsebølgen formår at få inkarnerede ikke-læsere til at læse. Blandt lånerne i Kongevænget 1 greb såvel førtidspensionister og svage læsere, som ufaglærte mænd og indvandrere, chancen for at få bøgerne leveret og hentet ved døren.

Denne type resultat er kun mulig, hvis alle tre grundværdier er stærkt repræsenteret. Litteraturen i Læsebølgen har været overmåde tilgængelig, formidlingen har været personlig og i øjenhøjde. Beboerne er blevet tilbudt voksenbøger og ungdomsbøger, lydbøger og bøger på både arabisk og

dansk, ligesom de har kunnet bestille, lige hvad de ønskede fra biblioteket, hvorefter det blev afleveret ved hoveddøren. Delprojektet har desuden været dynamisk og dermed kunnet indrette sig efter omstændighederne. Det er med andre ord muligt at få denne målgruppe til at interessere sig for litteratur, men det kræver en dedikeret og omkostningstung indsats. Havde Læsebølgen været et helt år, er det vores opfattelse, at endnu flere havde taget tilbuddet til sig.

Litteratur som fællesskab

Et af de overordnede formål med Læsebølgen var at skabe et fællesskab om litteraturen, at undersøge, om man med litteraturen som omdrejningspunkt kunne støtte og styrke den daglige samtale og fællesskabet beboerne imellem. Mens det kun i nogen grad er lykkedes at sætte litteraturen på dagsordenen, som Nationalt Videncenter for Læsning konkluderer, er det til gengæld lykkedes at stimulere fællesskabet i området.

Fra starten har Hillerød Læser søgt at etablere så bredt samarbejde med så mange af de lokale netværk som muligt. Det har betydet, at bl.a. pensionistgruppen, integrationsgruppen, fædregrupperne, Østens Kvinder og beboerforeningen undervejs har fungeret som ambassadører for Læsebølgen ved at italesætte og formidle viden om Læsebølgen samt gennem frivilligt arbejde til fx beboerfesten.

Boligforeningens bestyrelse oplever, at en større og mere etnisk sammensat gruppe beboere i dag benytter sig af Brohusets sociale tilbud end ved Læsebølgens start.

Lærings- og udviklingspotentiale

Læsebølgen har ikke blot fået sin målgruppe i tale, den har også vakt et behov i lokalmiljøet for mere medborgerskab og flere kulturelle tilbud. For at projektet skal blive en succes, skal alle tre grundværdier være til stede, hvilket kræver tid og ressourcer. Den vigtigste erfaring fra Læsebølgen må være, at litteraturens sociale dimension her bliver blotlagt; man kan koble det sociale på litteraturen.

På eget initiativ er der fx opstået en læsegruppe i netværket Østens Kvinder, ligesom adskillige beboere har udtrykt ønske om at deltage i fremtidige læsegrupper i Brohuset.

Læsebølgen og bogreolerne i Brohuset er blevet instrumenter til at styrke dialogen og integrationsprocessen ved at få hevet beboerne ned på et fælles område, ind i nye fællesskaber, hvor de normalt ikke ville komme. Litteraturen spiller i den henseende ikke en hovedrolle, den bliver snarere det fundament, fremtidige fællesskaber kan bygges på. Med litteraturen som referencepunkt kan man understøtte øget medborgerskab, frivilligt arbejde, styrke den lokale integrationsproces og skabe ønske for en stærkere tilknytning til det øvrige kulturliv i Hillerød.

Boligforeningen har rettet henvendelse til Hillerød Bibliotek for at dyrke et tættere samarbejde i fremtiden, hvilket biblioteket er meget interesseret i. Beboerforeningen undersøger nu mulighederne for at finansiere en månedlig udskiftning af bøgerne på bogreolerne, uddannelse af frivillige læseguides (se Læsegrupperne) og fælles avislæsning. Hertil kommer, at AOF på initiativ fra Hillerød Læser fremover vil tilbyde skrive-, læse- og regnekurser for områdets beboere. Hvis der

indgås en samarbejdsaftale mellem Hillerød Bibliotek og beboerforeningen, vil biblioteket fremover bl.a. arrangere og afvikle lokale litteraturarrangementer som forfattermøder og foredrag i Brohuset.

Læsegrupperne

Kort beskrivelse

Læsegrupperne er sociale fora, hvor deltagerne gennem et 8-ugers forløb i fællesskab læser og diskuterer skønlitteratur. Læsegrupperne styres af en læsegruppeleder, som til hvert møde medbringer en novelle og et digt, som udleveres til og læses højt for deltagerne. Inspirationen til læsegrupperne kommer fra Læseforeningen, hvor Hillerød Bibliotek har fået uddannet to læsegruppeledere. Formålet med læsegrupperne er at skabe rum for fælles refleksion og nye oplevelser med skønlitteratur. Læsegrupperne afholdes lokalt.

Målgruppe

Dette tiltag retter sig mod den tredje og mindste målgruppe i Hillerød Læsere: Borgere med svage læsefærdigheder (målgruppe 3). Det formodes, at der i grupper, hvor alle individer har læsevanskeligheder, er en høj andel, som aldrig eller sjældent læser skønlitteratur. Til denne målgruppe har Hillerød Læser valgt at samarbejde med Forsorgshjemmet Skansegården (FS), som har 62 faste pladser til hjemløse borgere, hvis liv er tegnet af flere sociale problemstillinger såsom misbrug, psykiske og somatiske lidelser samt ringe eller ingen tilknytning til arbejdsmarkedet. Hillerød Læser har desuden været i dialog med AOF Nordsjælland og LOF Nordsjælland om at oprette læsegruppe for ordblindkursister.

Succeskriterier

- 2 læsegruppeledere med hver tre læsegrupper i løbet af perioden
- Succeskriteriet er ikke opnået. I alt er der afholdt tre læsegrupper.

- Mindst 70% af deltagerne gennemfører forløbet
- Det har ikke været muligt at måle på dette succeskriterium.

I projektansøgningen blev der angivet to samarbejdspartnere i dette delprojekt: AOF og FS. Samarbejdet med AOF og sidenhen LOF blev imidlertid aldrig realiseret, da der ikke var tilstrækkelig interesse blandt kursisterne for at deltage i en læsegruppe.

Der har derfor kun været afholdt læsegrupper på FS, men også her under forandrede vilkår. Udgangspunktet var, at hver læsegruppe på FS skulle have et fast hold af deltagere, som man så kunne evaluere på efter endt forløb, men denne præmis blev forladt allerede efter første læsesession af flere årsager, da beboernes livssituationer var for kaotiske til, at de kunne forpligte sig til fast mødedeltagelse. Derfor blev læsegrupperne i stedet tilbudt til alle beboere på FS. Et godt eksempel på den dynamiske dimension i Hillerød Læser.

Beboernes livssituation indbød ikke til personregistrering, så der foreligger ikke nogen registreringer, der kan holdes op mod det konkrete succeskriterium. Læsegruppelederne skønner, at der i gennemsnit har været otte-ni deltagere i hver læsesession. For hvert læseforløb har der været seks-syv faste deltagere, mens resten af deltagerne er mødt op højst fire gange. Fem-seks beboere har deltaget i mere end ti sessioner.

Opbakningen til læsegrupperne overgår langt Skansegårdens personales forventninger. Alt over to tilslutninger til en aktivitet betegnes på stedet som en succes. At læsegrupperne har været så velbesøgte, betegnes af souschef Anne Krarup og pædagog Serap Øzdemir som et usædvanligt resultat.

For di det ikke har været muligt at evaluere på læsegrupperne som planlagt, tager evalueringen af dette delprojekt i stedet udgangspunkt i erfaringsinterview med læsegruppelederne:

Læsegruppeledernes erfaringer

Personalets opbakning har bidraget væsentligt til delprojektets succes. Såvel deres rolle som ambassadører, som deres funktion som 'indpiskere', har bidraget til, at beboergruppen har haft et godt kendskab til og et godt indtryk af læsegrupperne. Personalet har forud for hver session opfordret beboerne til at deltage i læsegrupperne. Med tiden opstod der imidlertid en kerne af faste deltagere, som ventede på læsegruppelederen, når denne ankom. De øvrige deltagere blev fortsat fundet gennem personalets opfordringer til at deltage.

Det har desuden været vigtigt, at læsesessionerne er blevet afviklet med med faste, trygge rammer. Hver session er foregået onsdag kl. 10-11.30 i et fast mødelokale. Der er altid småkager og kaffe, og undervejs holdes der en rygepause. Så vidt muligt deltager der altid en ansat fra Skansegården – denne forventes at deltage aktivt i samtalen.

Delprojektet havde en hård opstart, da det første møde måtte aflyses, fordi der ikke var nogle deltagere, og det andet møde forløb i en negativ, kritisk stemning, hvor deltagerne følte sig tvunget til at deltage, men allerede efter fire sessioner var stemningen vendt. Deltagerne så frem til sessionerne, de bragte selv litteraturen op i samtaler med andre beboere og udtrykte glæde for forløbet.

Den positive stemning er fortsat blevet stærkere, og adskillige beboere har ændret attitude til skønlitteratur undervejs. Læsegrupperne lægger op til, at man engagerer sig personligt i litteraturen ved at perspektivere det læste med erfaringer og minder fra eget liv. For nogle deltagere har læsegrupperne nærmest virket terapeutisk.

Én deltager meddelte på et tidspunkt, at læsegruppelederen havde en særlig evne til at udvælge noveller, der handlede om vedkommendes liv og erklærede, *"denne novelle handler om, hvorfor jeg er blevet ludoman."*

Læsegruppelederen har naturligvis ikke en sådan evne, men litteraturen har i denne form en evne til at rumme alle. Selv om der ofte er uenighed om betydningen af et digt eller motivforskningen hos en novellefigur, opstår der ingen ejerforhold i læsningen. En anden deltager finder fx seksualmotiver i

hver eneste novelle, og selv om gruppen sjældent giver denne ret, synes vedkommende sig ikke imodsagt eller utryg.

En tredje deltager er begyndt at frekventere Hillerød Bibliotek på jævnlig basis, mens en fjerde har givet en læsegruppeleder et uddrag af sine egne digte, fordi denne i læsegrupperne havde fundet inspiration til at skrive igen.

Beboerne på FS har en ting tilfælles: De er alle midlertidigt hjemløse. Derudover kan man dårligt finde en mere sammensat gruppe mennesker, og der findes ingen større, etablerede fællesskaber på FS. Unge og gamle, akademikere og ufaglærte, misbrugere og misbrugte, psykisk syge og stærke personligheder. Alle disse mødes imidlertid i litteraturen, der i dag er blevet det største fællesskab på FS.

Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde

Alle tre grundværdier er tilstede i stærkeste form i læsegrupperne. Læsegrupperne afholdes, hvor deltagerne bor, læsegruppelederen er altid personligt engageret og litteraturen håndplukkes til deltagerne. Det er tydeligt, at hvis et af disse kriterier nedtones eller helt bortfalder, vil læsegruppens effekt tilsvarende ændre sig. Én af årsagerne til, at det ikke lykkedes at danne en læsegruppe for ordblindkursister, er, at deltagerne skulle mødes sent om eftermiddagen på et sted, som ville være tæt på for nogle og langt væk fra andre. Også læsegruppelederens faglighed – øjenhøjden – er essentiel. Den uddannede læsegruppeleder har en faglighed til at finde noveller og digte, som kan skabe diskussion, refleksion og eftertænkning. I løbet af projektperioden har vi forsøgt at starte en læsegruppe i Brohuset i Kongevænget, hvor en frivillig agerede læsegruppeleder. Læsegruppen levede i fire uger, hvorefter den nedlagde sig selv, da der til sidst kun var én deltager i gruppen udover læsegruppelederen.

Når alle tre grundværdier er stærkt præsenteret, er det omvendt muligt at få selv de mest inkarnerede ikke-læsere til at interessere sig for litteratur. I læsegruppen på FS deltager således repræsentanter fra alle projektets målgrupper: Svage læsere, indvandrere, unge mænd, ufaglærte osv. Nogle deltager kun et par gange, mens andre et får nyt engagement i litteraturen.

Lærings- og udviklingspotentiale

Denne type projekt kan udføres i hele landet, med alle tænkelige målgrupper, såfremt de tre grundværdier er stærkt repræsenteret. Jo mere man slækker på grundværdierne, jo mere afhænger læsegruppens succes af, at deltagerne på forhånd er motiveret for at deltage.

Læsegrupperne er særligt egnede til at udnytte litteraturens sociale potentiale. Nye fællesskaber er her skabt gennem litteraturen.

Forsorgshjemmet Skansegården har ved projektets afslutning indgået aftale med Hillerød Bibliotek om – mod vederlag – at fortsætte læsegruppen ugentligt, foreløbigt til sommeren 2015.

Hillerød Bibliotek planlægger desuden at oprette læsegrupper for bibliotekets generelle publikum.

Læsekompasset

Kort beskrivelse

Læsekompasset er en biblioteksfaglig vurdering af en persons læseprofil. Læsekompasset er baseret på en personlig samtale mellem deltageren og en bibliotekar, som varer ca. en halv time. I løbet af samtalen spørger bibliotekaren ind til deltagerens interesser, sociale profil, læsevaner mmm. og sammensætter efterfølgende en bogpakke med seks særligt udvalgte materialer til deltageren. Deltageren får desuden en kompasrose, som angiver vedkommendes specifikke læseprofil. (Bilag D) Kompasrosen kan efterfølgende præsenteres på et hvilket som helst bibliotek i landet, hvilket vil give de lokale bibliotekarer en større forudsætning for at hjælpe vedkommende. Formålet er at kickstarte eller understøtte den enkeltes læseinteresse gennem personlig vejledning.

Målgrupper

Læsekompasset tilbydes alle tre målgrupper i Hillerød Læser.

Succeskriterier

- At 95 personer får et læsekompas.
- Succeskriteriet er ikke opnået. I alt er der kun foretaget 14 læsekompasser.

Der er flere årsager til, at succeskriteriet ikke er nået:

Udviklingen af læsekompasset tog væsentligt længere tid end oprindeligt antaget. Vi havde håbet at have det parat primo august, men det var først klar primo oktober.

Dernæst viste det sig vanskeligt at kommunikere tilbuddet om læsekompasset til målgrupperne. Læsekompasset er indtil videre kun blevet tilbudt til deltagerne i Hillerød Læser, fordi vi har ønsket at holde det inden for den i projektansøgningen udvalgte målgruppe. Det betyder, at kommunikationskanalerne har været meget begrænsede. Læsekompasset er i første omgang blevet præsenteret i Nyhedsbrevet to gange og på bibliotekets hjemmeside. Dette skabte imidlertid ingen interesse, hvilket kan skyldes, at læsekompasset udføres på biblioteket.

For at gøre læsekompasset mere tilgængeligt har vi efterfølgende tilbudt de deltagende arbejdspladser at udføre læsekompasset på arbejdspladsen. Også her har interessen været meget begrænset. Kun Sophienborg Plejecenter og MAD til hver DAG viste interesse herfor, og på MthD mødte der ingen medarbejdere op i det afsatte tidsrum. Udfordringen her kan bl.a. være, at formidlingen af læsekompasset foretages af ledelsen og ikke af biblioteket, og at læsekompasset skulle laves efter arbejdstid.

Endelig er læsekompasset forsøgt bragt ud til beboerne i Kongevænget 1, men også her har interessen været stærkt begrænset. Igen har formidlingen været en udfordring.

Den mundtlige feedback fra modtagerne har været meget positiv, men vi mangler data for at kunne konkludere på dets effekt.

Af de 14, der har taget imod et læsekompas, har ingen efterfølgende udfyldt det i bogpakken udleverede spørgeskema. Derfor kan vi ikke vide, hvordan bogpakkerne er blevet modtaget, om de har været en succes eller ej.

Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde

Det kritiske punkt ved læsekompasset er, at der er ingen tilgængelighed. Hvis man vil have et læsekompas, skal man selv ringe eller skrive til biblioteket for at bestille tid, hvorefter man skal tage derhen i sin fritid. De to andre grundværdier – nærværet og øjenhøjden – er i top. Bibliotekaren er engageret, nysgerrig og personlig, formidlingen af bøger foretages på et særdeles informativt grundlag og hver eneste bog i bogpakken er håndplukket til deltageren. Men så længe tilgængeligheden ikke er til stede, er det kun de motiverede, der vil tage imod det. Selv når vi har forsøgt at kompensere for tilgængeligheden ved at bringe det ud på arbejdspladserne, er tilgængeligheden begrænset, idet læsekompasset ikke er blevet formidlet tilstrækkeligt grundigt.

Lærings- og udviklingspotentiale

Det er vanskeligt at formidle et projekt som læsekompasset, der er målrettet ikke-læseren, men som ikke-læseren skal være motiveret for at modtage. Vi er overbeviste om, at læsekompasset rummer et enormt potentiale, men det er for passiv en type formidling til at vække målgrupperne i Hillerød Læsers interesse. Dette understreger, hvor vigtige projektets grundværdier er.

Hillerød Bibliotek har indgået aftale med Rødovre Bibliotek om at videreudvikle læsekompasset. Der er mange muligheder i sådan et samarbejde. Læsekompasset kan videreudvikles til børn og unge, laves til en app, eller inddrages som et understøttende element i en større formidling. Ishøj Bibliotek har ligeledes vist interesse for at samarbejde om at udvikle læsekompasset.

Læsekompasset vil uden videre kunne overføres til andre biblioteker, hvilket er den langsigtede ambition med projektet.

Der har været efterspørgsel på læsekompasset blandt bibliotekets faste publikum; det har en stor appel for habituelle læsere og bliver fremover et fast tilbud til bibliotekets generelle publikum.

Føljetonen

Kort beskrivelse

Hillerød Læser har hyret mediebyureauet Zetland til at skrive en føljeton om projektet fra start til slut. Føljetonen skrives af journalist Casper Fauerholdt og følger tre deltagere i Hillerød Læser, der hver især repræsenterer en målgruppe: Gymnasieeleven Doaa fra Kongevænget, sosuassistenten Hanne fra Sophienborg Plejecenter og den hjemløse Steffen fra Forsorgshjemmet Skansegården. Formålet var at skabe en inklusiv fortælling om Hillerød Læser, som ville vække interesse og skabe medejerskab hos projektets deltagere. Føljetonen er vedlagt som bilag E.

Målgruppe

Alle deltagere i Hillerød Læser.

Succeskriterier

- 50 % af målgruppe 1 læser ét eller flere kapitler i perioden, og at 15 % læser Føljetonen til ende
- Succeskriteriet er ikke opnået. 25% af målgruppen kender Føljetonen.

- 20 % af målgruppe 2 læser ét eller flere kapitler i perioden, og at 10 % læser Føljetonen til ende
- I overensstemmelse med samarbejdsaftalen med Kulturstyrelsen evalueres Føljetonen kun i forbindelse med Arbejdspladsbibliotekerne og Læsebølgen i Kongevænget.

- 50 % af målgruppe 3 læser ét eller flere kapitler i perioden, og at 15 % læser Føljetonen til ende
- Succeskriteriet kan ikke besvares. Føljetonen er her blevet evalueret via fokusgruppeinterview.

Da Føljetonen har været stærkt forsinket, har deltagerne i Hillerød Læser ikke haft mulighed for at læse den til ende, hvorfor der heller ikke kan måles herpå.

Den oprindelig plan var at udgive Føljetonen gradvist via den hustandsomdelte lokalavis Hillerød Posten, men dette ikke lod sig gøre. Det har siden været svært at finde en plads til Føljetonen i Hillerød Læser, da projektet ikke har tilstrækkeligt stærke platforme til at kompensere for den oprindelige plan. Føljetonen er i stedet blevet formidlet gennem Nyhedsbrevet og bibliotekets hjemmeside og facebookside. Disse forhold har haft stor indflydelse på mulighederne for og formålet med at evaluere på Føljetonen. Føljetonens oprindelige succeskriterier er urealistiske set i lyset af, at delprojektets præmis blev ændret undervejs.

Sophienborg Plejecenter

42% af medarbejderne på SP har svaret på et spørgeskema om Føljetonen. Af dem svarer 25 %, at de kender Føljetonen, og 19% har læst mindst et kapitel. 80 % af de medarbejdere, der kender til Føljetonen, svarer, at de finder den vedkommende.

Spørger man ind til, hvorfra de adspurgte medarbejdere kender Føljetonen, svarer 80%, at de har læst den i Nyhedsbrevet.

Kongevænget 1 – fokusgruppeinterview

Ni beboere deltog i et fokusgruppeinterview om kendskab til Føljetonen. Ikke alle respondenterne kendte den, men efter at have fået den udleveret var flertallet positivt stemt og fandt den vedkommende. De fleste tilkendegiver, at andres læseoplevelser giver dem lyst til og mod på selv at læse.

Tilgængelighed, nærvær og møde i øjenhøjde

To af de tre grundværdier er fraværende i dette delprojekt. Idet muligheden for at udgive Føljetonen i den lokale avis forsvandt, forsvandt tilgængeligheden for dette delprojekt også. Føljetonen er

ganske vist i øjenhøjde med målgruppen, men rummer ingen personlig vejledning og kontakt. Adspurgte om man ville læse den, hvis man netop blev personligt præsenteret for den og evt. fik den tilsendt, var svaret "ja".

Lærings- og udviklingspotentiale

Formålet med Føljetonen er at inkludere alle kommunens borgere i et stort, lokalt projekt, som naboer, venner, familiemedlemmer eller kollegaer deltager i. Den er et sjældent indblik i en isoleret bydel, ligesom læseren får mulighed for at opleve flere af byens arbejdspladser og subkulturer indefra.

Føljetonen er æresgæsten, når Hillerød Læser holder afslutningsfest for alle deltagerne i Hillerød Læser torsdag d. 9. april. Her udgives Føljetonen officielt – og uddeles til bibliotekets gæster og inviterede. Føljetonen udgives som e-bog og lydbog, som efterfølgende kan streames/downloades gratis.

Føljetonen er et oplagt redskab for institutioner, der arbejder med læsning, som et motiverende redskab i læseunderstøttende aktiviteter bruges til at hjælpe ikke-læsere med at komme i gang med at læse. Fortællingen rummer en selvrefleksion, som læseren vil kunne genkende. Føljetonen er samtidig et casestudie i Danmark Læser. Det er interessant, hvordan de tre hovedpersoner udvikler sig så forskelligt, og hvilke forudsætninger og omstændigheder der skal til for at vække deres interesse for skønlitteratur.

Konklusion

Undervejs i Hillerød Læser har vi lært en masse om vores deltagere: 1300 voksne hillerødanere. Vi ved, hvor de bor, hvad de arbejder med, og hvad de laver i fritiden. Vi har ramt målgrupperne på kornet: Langt størstedelen af dem læser ikke litteratur jævnligt, og vi ved hvorfor. For de fleste gælder det, at de ikke ved, hvad litteraturen kan tilbyde dem. De kom aldrig med i samtalen. For dem er litteraturens verden, som den argentinske speedway-liga er for de fleste danskere: Langt væk og uinteressant.

Vi har lært, hvordan vi motiverer vores målgrupper til at begynde at læse. Det er et omfattende og ressourcetungt arbejde, for mange er meget langt væk fra bøgernes verden. Men det er også et utroligt givende og overraskende arbejde, som har gjort os en hel del klogere på os selv. Hvorfor besøger langt størstedelen af deltagerne aldrig vores smukke bibliotek? Vi er jo så meget mere end bøger. Det korte svar er, at de ikke ved, hvad vi ellers kan.

Vi har lært, at vi kan samarbejde med (andre) kommunale, regionale og private arbejdspladser. Endda med hele boligområder og alle de frivillige foreninger – helt ned til de syv mellemøstlige kokekoner, som gjorde beboerfesten med kulturminister Marianne Jelved til en mindeværdig dag.

Undervejs i Hillerød Læser har vi også lært at arbejde sammen på tværs af faggrupperne i biblioteket. Danmark Læser rummer en masse vidunderlige perspektiver, som vi håber, der bliver tid til at udforske, når den sidste bog er afleveret. Mange af perspektiverne har ikke fundet vej til denne rapport – hvor de heller ikke hører hjemme – men det er klart, at Danmark Læser handler om mere end skønlitteratur og ikke-læsere. Det handler også om bibliotekernes fremtid, om evnen til at indgå i tværfaglige samarbejder, om at tænke nyt. Om udvikling.

Udviklingspotentialer

Hillerød Læser har på flere områder vist sig at være et bæredygtigt projekt, og samtlige delprojekter vil leve videre – i samme eller tilrettet form.

Hillerød Bibliotek har i dag kompetencerne til – på kort tid – at oprette målgruppe-specifikke arbejdspladsbiblioteker. Af de allerede eksisterende arbejdspladsbiblioteker har Berendsen Textil Service A/S, MAD til hver DAG, Psykiatrisk Center Nordsjælland og Brohuset alle vist interesse for – mod vederlag – at fortsætte med ordningen. Der er allerede indgået aftale med Sophienborg Plejecenter om at fastholde ordningen.

Under samme vilkår vil Hillerød Bibliotek fremover tilbyde arbejdspladsbiblioteker til det lokale erhvervsliv. Erhvervsforeningen C4 vil hjælpe med at skabe kontakt til de private arbejdspladser, mens kommunens øvrige arbejdspladser som plejecentre og institutioner er oplagte samarbejdspartnere.

Hillerød Bibliotek har nu et etableret netværk i boligområdet Kongevænget 1. Boligområdet ligger geografisk set isoleret fra Hillerød centrum og har stort set kun de kulturtilbud, man selv skaber. Bestyrelsen i Kongevænget undersøger nu mulighederne for i samarbejde med biblioteket at skabe en række kulturtilbud til områdets beboere. Det drejer sig om læse- og kulturorienterede aktiviteter som voksenundervisning, læsegrupper, læsekredse, sprogkufferter og avislæsning. Hillerød Bibliotek følger udviklingen nøje og vil hjælpe til, hvor det er muligt – fx ved at arrangere og afvikle litteraturarrangementer i beboerhuset Brohuset.

Læsegruppen på Forsorgshjemmet Skansegården fortsætter – mod vederlag – i første omgang indtil sommeren 2015. Hillerød Bibliotek planlægger desuden at udbrede læsegrupperne som et tilbud til bibliotekets generelle publikum.

Læsekompasset bliver først og fremmest et fast tilbud til bibliotekets generelle publikum. Derudover indgår Hillerød Bibliotek i samarbejde med Rødovre Bibliotek om at videreudvikle projektet. Flere andre biblioteker – heriblandt Ishøj Bibliotek - har vist interesse for at samarbejde om videreudvikling af Læsekompasset. Målet er, at Læsekompasset med tiden skal tilbydes alle landets biblioteker.

Føljetonen vil fortsætte sit eget liv på eReolen og andre digitale bogtjenester som Riidr.

Hvad lærte vi?

Danmark Læser er en monumental udfordring. Hvordan får man dem til at læse, som ikke læser i forvejen? Hvordan får man – på en noninvasiv måde – mennesker til at omlægge deres fritidsvaner?

Paradoksalt nok har vi gjort det ved at slå døren ind. Vi har stillet os foran projektet, har banket på døren og fremlagt vores sag:

"Hej, jeg kommer fra biblioteket."

Der, hvor vi har gjort os selv og litteraturen tilgængelig, har succesen været størst. I Kongevænget har vi nået en gruppe ikke-læsere, som hører til de sværeste overhovedet: De unge mænd. Da der for fjerde eller femte gang blev råbt efter Guido, som er på vej hjem efter sin aftentræning, "skal du ikke låne en bog?", svarede Guido, efter at have sagt nej tak de foregående gange, "altså, hvad er det I laver her?"

Ti minutter senere fortsatte han hjem med *Jeg er Zlatan* i hånden. Da vi otte uger senere bankede på hans dør for at hente bogen, sagde han, "men jeg er ikke færdig." Han var nået til side 200. Guido endte med at have bogen i tre måneder, og den blev læst.

Denne episode illustrerer på bedste vis de tre grundværdier i Hillerød Læser, og at de hver især er essentielle: Tilgængelighed, Nærvær og Øjenhøjde.

I Guidos tilfælde er litteraturen gjort tilgængelig, kontakten er foregået med overskud, og litteraturen er håndplukket efter hans læserprofil. Når indsatsen er så massiv, er det vores erfaring, at man kan få alle til at læse. Jo stærkere grundværdierne er til stede, jo større sandsynlighed har et projekt for at lykkes.

På Sophienborg Plejecenter lærte vi, at mindre også kan gøre det, så længe målgruppen er motiveret. Den motiverede har ikke brug for vejledning, men for at udlånet er bekvemt. Men på SP var der også en gruppe ikke-læsere (21% af medarbejderne), som alle (med forbehold for det statistiske materiale) endte med at betegne sig selv som læsere. Hvordan kan det lade sig gøre, når vi lige har konkluderet, at ikke-læsere nærmest skal mandsopdækkes? Forklaringen skal måske findes i den sociale effekt, bogreolerne har haft på arbejdspladsen. Medarbejderne på SP har i løbet af ni måneder lånt 286 bøger (Tabel 1.), men fordeler man udlånet på titler, viser det sig, at der kun er tale om 167 forskellige bøger. Nogle bøger bliver altså udlånt flere gange. Med en medarbejders ord:

"Det har været dejligt at dele det med sine kollegaer og anbefale de bøger man har læst."

Det er rimeligt at antage, at bogreolerne og litteraturen er blevet en del af den fælles referenceramme. Litteraturen genererer samtale og understøtter den sociale tone på arbejdspladsen. Dette er litteraturens sociale potentiale eksemplificeret. Der foregår en social instrumentalisering af litteraturen; den styrker de eksisterende netværk og knytter kollegaerne tættere til hinanden.

Det samme oplevede vi i Kongevænget 1, hvor grupper af teenagedrenge låner de samme fodboldbøger, mens pigerne låner idolbøger om One Direction og Justin Bieber. Litteraturen kan fremme fællesskabet og fungerer som instrument for inklusion, integration og i sidste ende medborgerskab. Således benytter flere beboere sig i dag af beboerhuset Brohuset, end da Læsebølgen startede, og den etniske variation blandt brugerne er også steget.

Litteraturens sociale dimension kommer også til udtryk i læsegrupperne. Deltagerne føler, at de befinder sig i et fortroligt rum, litteraturen bliver afmystificeret ved at blive læst højt og ved, at alle går til den på egne forudsætninger. Der opstår et fællesskab, fordi alle deltagerne finder rum i litteraturen. Også her er de tre grundværdier stærkt repræsenteret: Læsegruppen foregår lokalt, læsegruppelederen er engageret og nærværende, litteraturen er håndplukket.

Formålet med Hillerød Læser har været at give vores målgrupper en tryk og bekvem introduktion til litteraturens verden. Vi har forsøgt at give litteraturens sociale potentiale frit spil ved at vise vores målgrupper, at litteraturen ikke bare rummer noget for dem – at *den* faktisk kan rumme *dem*.

Det er der, behovet opstår.

Vi synes, det er lykkedes.

MOOS-BJERRE & LANGE

Biblioteket Sønderborg
Effektmåling af læseindsats
Marts 2015

Indholdsfortegnelse

1. Indledning	3
2. Hovedresultater fra effektmåling	4
2.1 Kampagneeffekt	4
2.2 Nordborgborgernes læseprofil.....	4
3. Kampagneeffekt.....	6
4. Status for Nordborgs borgere i 2015.....	10
5. Forskelle mellem køn og aldersgrupper.....	14

Indledning

Denne effektmålingsrapport vurderer resultaterne af den gennemførte læseindsats i Sønderborg Kommune med fokus på området 6430 Nordborg. Effektmålingen baserer sig på en sammenligning af undersøgelsesresultater i 2015 med undersøgelsesresultater i 2014. Det drejer sig om opgørelse af borgernes læsning *efter* kampagnens afslutning i forhold til baselineundersøgelse af borgernes litterære vaner, interesser og selvvalgte læsefærdigheder for borgerne i Nordborg.

I den aktuelle 2015 undersøgelse er borgernes også adspurgt om deres kendskab til de gennemførte kampagneaktiviteter og deres vurdering af dem.

I det følgende kommer først et sammenfattende afsnit, hvor hovedresultaterne fra de følgende afsnit gengives kort. Efter dette kommer et afsnit med fokus på kampagnernes effekt, efterfulgt af et afsnit om Nordborg borgernes forhold til læsning, som de ser ud i 2015, og til sidst et afsnit om hvilke variationer man kan finde med hensyn til køn og alder. Rapporten afsluttes af et metodeafsnit.

Bemærk, at når der refereres til "de adspurgte", menes der, med mindre andet er nævnt, de af Nordborgs borgere, der er blevet adspurgt i eftermålingen i 2015. De eneste to figurer i denne rapport, hvor data fra andre kilder medtages, er Figur 2 og Figur 4. I Figur 2 sammenlignes Nordborgs borgere med øvrige borgere i Sønderborg Kommune, og i Figur 4 sammenlignes Nordborgs borgere i 2015 med Nordborgs borgere i 2014.

1. Hovedresultater fra effektmåling

Her gengives en kort præsentation af resultaterne af effektmålingen og undersøgelsens øvrige resultater. Der redegøres først for effekten af kampagnerne, herefter for Nordborgs borgeres læseprofil.

1.1 Kampagneeffekt

Det viser sig, at lidt **over halvdelen af Nordborgs borgere kender til mindst én af de kampagner, som biblioteket har stået for**. Det er et bemærkelsesværdigt højt niveau. Bogskulpturer i bybilledet er den mest kendte. Dette er på trods af, at denne kampagne er betydeligt mindre kendt i Nordborg end den er i Sønderborg Kommune i øvrigt.

Alle øvrige kampagnetiltag er dog mere kendte i Nordborg, end de er i Sønderborg Kommune i øvrigt, hvilket synes at være i god overensstemmelse med, at det netop er Nordborg, der har været særligt fokus på. Den anden mest kendte kampagne er direkte adgang til lydbøger på Radio Als og Biblioteket Sønderborgs hjemmeside. De øvrige kampagner er der et noget lavere kendskab til.

Nordborgs borgere vurderer, at kampagnerne har haft en effekt. Effektens størrelse kommer dog an på, hvilken dimension man spørger til. De fleste mener at kampagnerne har skabt positiv opmærksomhed om læsning. Vurderingerne bliver dog mindre positive når spørgsmålene bliver mere konkrete og personnære – betydeligt færre vurderer, at kampagnerne har givet dem lyst til at læse mere, øget deres interesse for litteratur og læsning, eller fået dem til at læse mere.

Der er endvidere gennemført en række mere avancerede statistiske analyser og tests af eventuelle udviklingstendenser over tid – fra før kampagnetiltagene (2014) til efter afslutning af kampagneforløbet (2015). Der er fundet **en væsentlig, positiv og statistisk signifikant stigning i Nordborgs borgeres interesse for at læse romaner**.

1.2 Nordborgborgernes læseprofil

Nordborgs borgeres foretrukne medier er fjernsyn, internet, radio og avis. En stor andel, især blandt de unge, benytter sig flittigt af sociale medier, mens de ældre aldersgrupper i højere grad holder sig til de traditionelle medier. Internetbrug er desuden højere blandt unge mennesker.

Det er dog **kun små andele af Nordborgs borgere, der hyppigt læser romaner, noveller, og faglitterære bøger/artikler**. Generelt benytter kvinder sig mere af alle typer medier end mænd.

Langt de fleste af Nordborgs borgere **foretrækker at læse romaner som fysiske bøger**. Blandt de unge er der også en vis interesse for at læse/høre romaner på alternative måder, såsom med lydbøger eller e-bøger.

Nordborgs borgere har gennemgående **nemt ved at læse og forstå indholdet i avisartikler, romaner, noveller, og breve fra det offentlige**. De har dog betydeligt sværere ved at høre og forstå indholdet i lydbøger, og indholdet ved oplæsning i radioen.

Nordborgs borgere er **mest interesserede i historier baseret på virkelige hændelser, krimier**, læse romaner samt historie, biografier, slægtshistorier og kærlighedshistorier. Mindre er interessen for noveller, lydbøger, digte, og at høre oplæsning af historier/bøger i radioen.

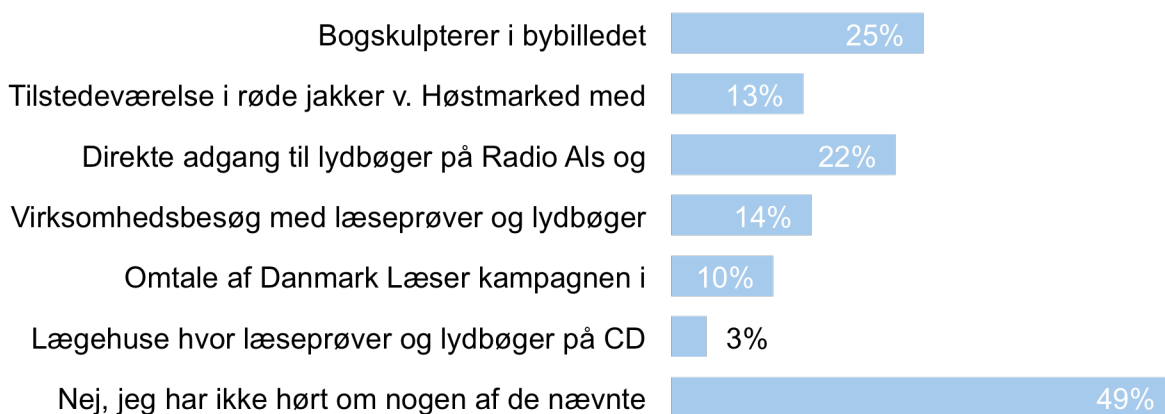
2. Kampagneeffekt

Dette afsnit omhandler kendskab til de kampagner, som biblioteket har benyttet i forsøget på at fremme interesse for læsning og litteratur. I det følgende gennemgås kendskab til kampagnerne, både i Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt, og Nordborgs borgeres selvvaluerede gavn af kampagnerne.

Sidst i dette afsnit redegøres der for ændringer i interessen for at læse romaner fra 2014 til 2015. Der blev i udarbejdelsen af denne rapport testet for en lang række ændringer fra 2014 til 2015, dog viste en stigning i interessen for at læse romaner sig at være den eneste statistisk signifikante.

Figur 1 nedenfor viser de adspurgtes kendskab til kampagner, som biblioteket har stået for.

Figur 1: Andel der kender til følgende tiltag

Figur 1 viser, at næsten halvdelen af de adspurgte, 49%, ikke kender til nogen af de kampagner, som biblioteket har stået for.

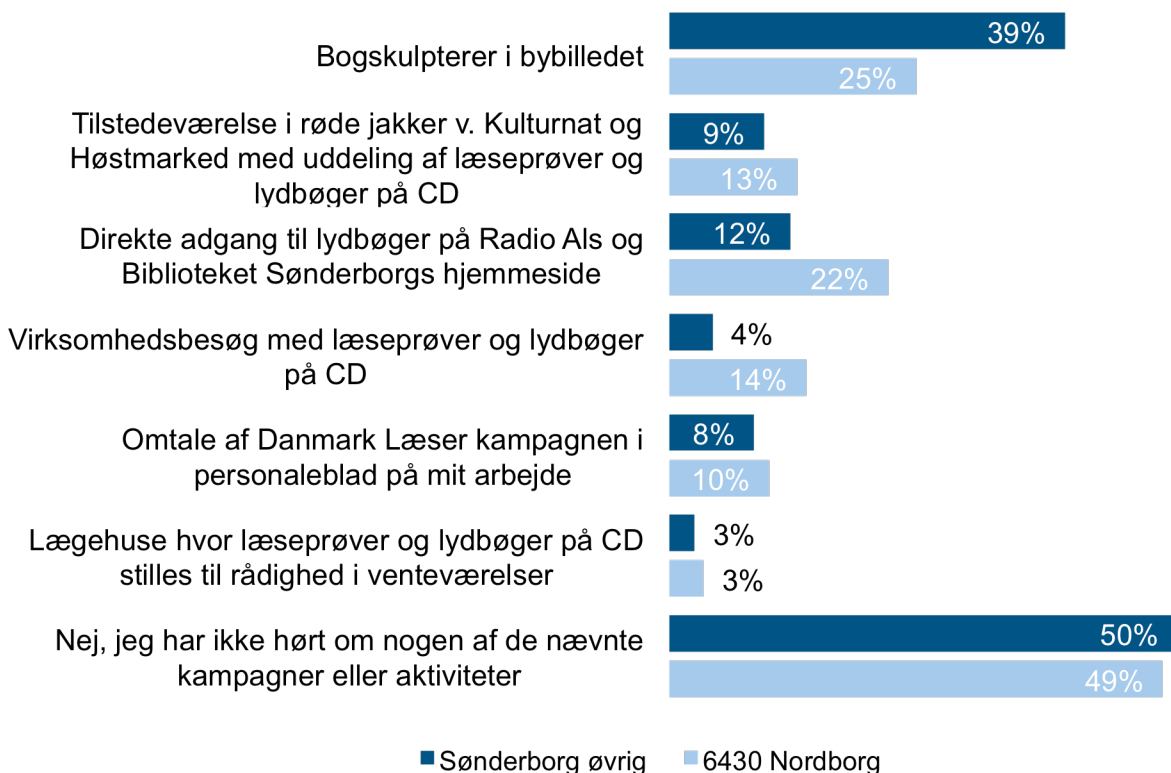
Det mest kendte tiltag er bogskulpturer i bybilledet. En fjerdedel af de adspurgte, 25%, har bemærket dette. Næsten lige så mange, 22%, har hørt om direkte adgang til lydbøger på Radio Als og Biblioteket Sønderborgs hjemmeside.

14% har bemærket virksomhedsbesøg med læseprøver og lydbøger på CD, og næsten lige så mange, 13%, har bemærket tilstedeværelse af personer i røde jakker ved Høstmarked i Nordborg, med uddeling af læseprøver og lydbøger på CD.

10% af de adspurgte har bemærket omtale af Danmark Læser kampagnen i personaleblade på deres arbejde, mens kun 3% har bemærket lægehuse, hvor læseprøver og lydbøger på CD stilles til rådighed i venteværelser.

Figur 2 nedenfor viser forskelle mellem borgere i 6430 Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt, med hensyn til kendskab til bibliotekets kampagner. Bemærk at denne figur er den eneste i denne rapport, som indeholder besvarelser fra andre end Nordborgs borgere.

Figur 2: Kendskab til følgende tiltag i 6430 Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt

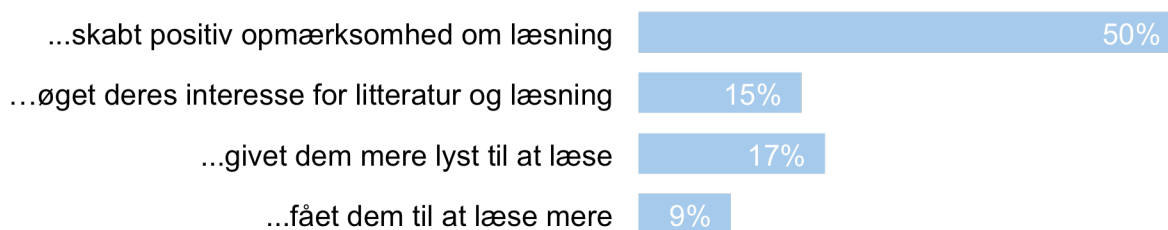
Figur 2 viser, at 39% af de adspurgte i Sønderborg Kommune i øvrigt har bemærket bogskulpturer i bybilledet, mens 14 procentpoint færre af de adspurgte i Nordborg har bemærket disse. Dette kunne tyde på, at bogskulpturerne har været mindre synlige i Nordborg, end de har været i de øvrige byer hvor de har været stillet op (Sønderborg, Gråsten, og Vester Sottrup).

Et andet punkt med stor forskel mellem Nordborg og Sønderborg Kommune i øvrigt er kendskabet til direkte adgang til lydbøger på Radio Als og Biblioteket Sønderborgs kommune. Mens 12% af de adspurgte i Sønderborg Kommune i øvrigt kender til dette, kender 22% af de adspurgte i Nordborg til dette. Også med hensyn til virksomhedsbesøg med læseprøver og lydbøger på CD er kendskabet i Nordborg større – 4% kender til dette i Sønderborg Kommune i øvrigt, mens 14% kender til dette i Nordborg.

Med hensyn til de øvrige kategorier forekommer der ikke bemærkelsesværdige forskelle med hensyn til kendskab.

Figur 3 nedenfor viser andelen af de adspurgte, der mener, at den eller de kampagner, de har bemærket, har haft en af følgende positive effekter.

Figur 3: Andel der mener, at den eller de kampagner, de har bemærket, har...

Figur 3 viser, at hele 50% af de adspurgte mener, at bibliotekets kampagner har skabt positiv opmærksomhed om læsning. Når det kommer til mere konkrete og personnære ting, er besvarelserne dog mere forsigtige. 17% angiver, at kampagnerne har givet dem lyst til at læse mere. 15% angiver at kampagnerne har øget deres interesse for litteratur og læsning. Når det kommer til faktisk at læse mere, mener kun 9% at kampagnerne har haft denne effekt.

Figur 4 nedenfor viser ændringen fra nulpunktsmålingen i 2014 til eftermålingen i 2015, med hensyn til Nordborgs borgeres lyst til at læse romaner.

Figur 4: Andel af Nordborgs borgere med interesse for at læse romaner

Figur 4 viser en mulig positiv effekt af de læsefremmende indsats fra 2014 til 2015. Figuren viser, at der ved nulpunktsmålingen i 2014 var 41% af Nordborgs borgere som angav, at de var noget eller meget interesserede i at læse romaner. Ved eftermålingen i 2015 er dette tal steget til 47%, altså en forbedring på 6 procentpoint.

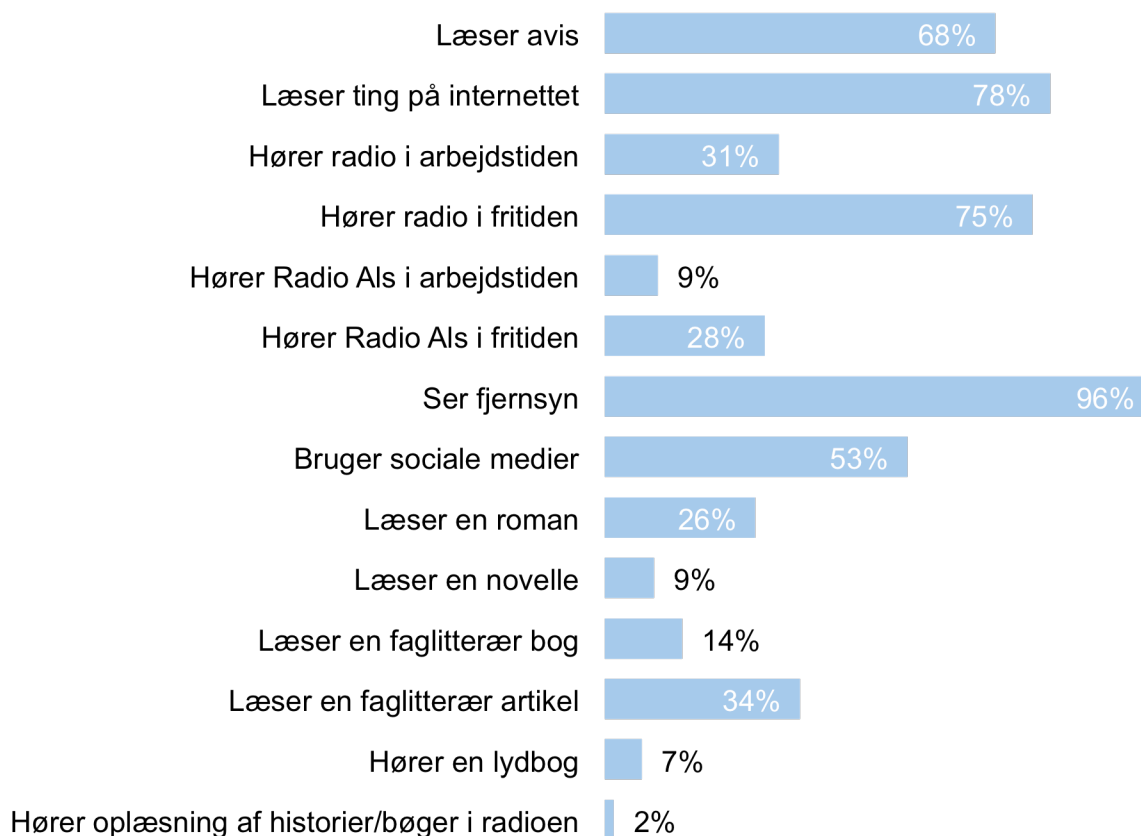
3. Status for Nordborgs borgere i 2015

Dette afsnit omhandler borgerne i Nordborg med hensyn til deres læseprofil i 2015.

Nedenfor gennemgås først hyppighed af benyttelse af forskellige medier, herefter interesse for litteratur og litteraturrelaterede aktiviteter, herefter de adspurgtes foretrukne måde at læse en roman på, og til sidst deres vurdering af, hvor nemt eller svært de forstår forskellige tekster og informationstyper.

Figur 5 nedenfor viser de andele af de adspurgte, der typisk anvender følgende medier en eller flere gange om ugen.

Figur 5: Andel der typisk gør følgende en gang om ugen eller oftere

Figur 5 viser, at det hyppigst benyttede medie er fjernsynet. 96% angiver, at de benytter dette en eller flere gange om ugen. Efter dette kommer internettet – 78% angiver, at de læser ting på dette en eller flere gange om ugen.

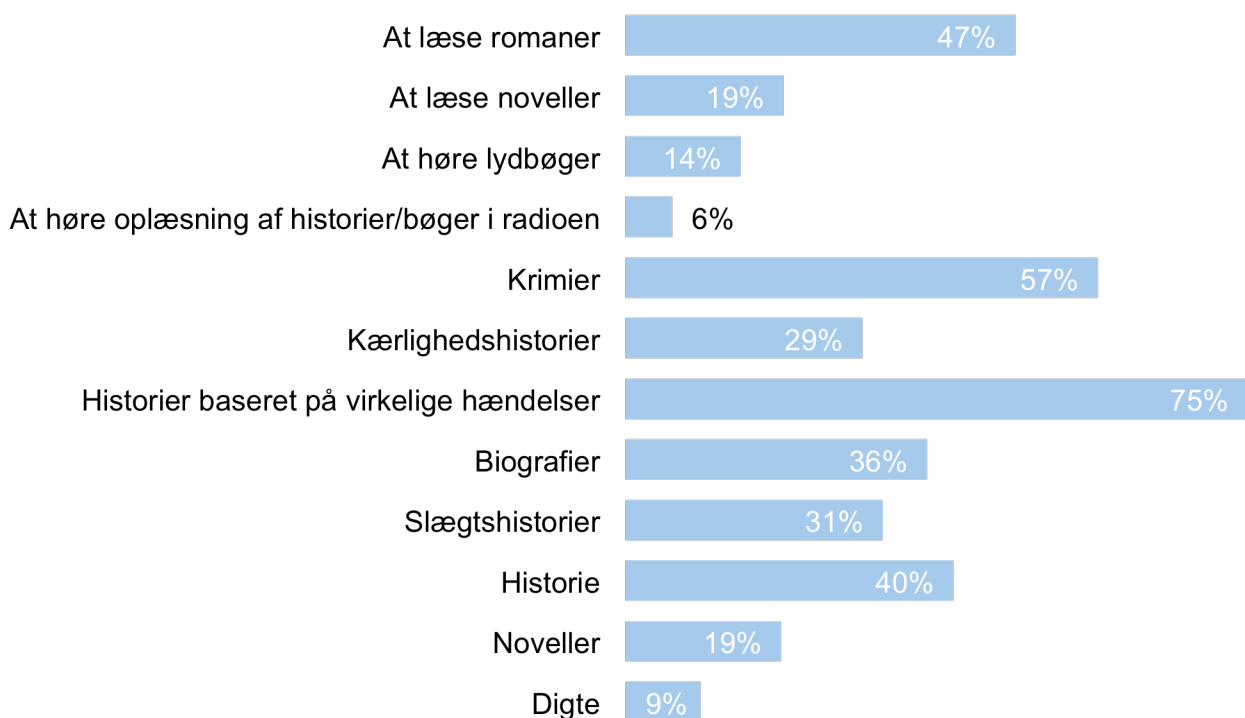
Radio er også et populært medie. 75% angiver at de en gang om ugen eller oftere hører radio i fritiden, mens betydeligt færre, 31%, hører radio i arbejdstiden en gang om ugen eller oftere. Ser man specifikt på Radio Als, fremgår det, at der på ugebasis er 28%, der hører kanalen i fritiden, og 9% der hører den i arbejdstiden.

Et andet populært medie er avisen, med 68% der læser denne ugentligt eller oftere. Over halvdelen af de adspurgte, 53%, benytter sociale medier en eller flere gange om ugen.

34% læser faglitterære artikler, 26% at de læser romaner, 14% at de læser faglitterære bøger, og kun 9% at de læser noveller ugentligt eller oftere. Meget få, 7%, hører lydbøger ugentligt eller oftere, mens kun 2% angiver, at de hører oplæsning af historier/bøger i radioen en eller flere gange om ugen.

Figur 6 nedenfor viser andelen af de adspurgte, der er interesserede i følgende typer litteratur.

Figur 6: Andel der er noget eller meget interesserede i følgende aktiviteter

Af Figur 6 fremgår det, at mange af de adspurgte, 75%, er interesserede i historier baseret på virkelige hændelser. Stor interesse er der også for krimier, med 57% der angiver, at de

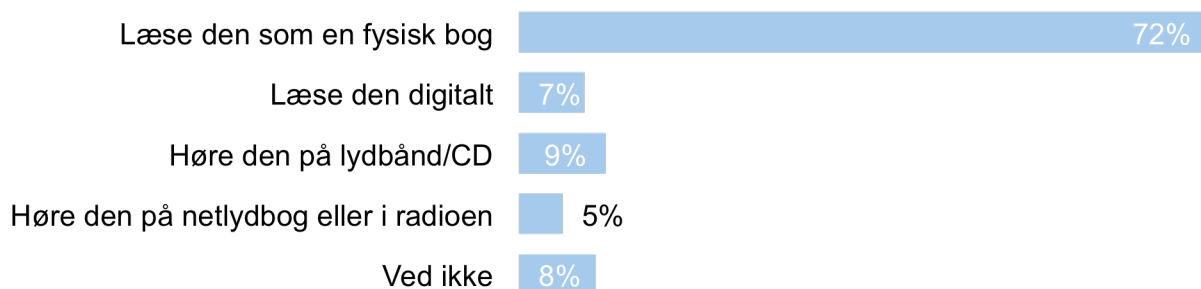
er noget eller meget interesserede. Også populært er det at læse romaner, med 47% der angiver interesse.

Herefter følger historie, biografier, og slægtshistorier, med henholdsvis 40%, 36%, og 31% interesserede. Blandt de mindre populære kategorier findes noveller/at læse noveller, med 19% interesserede, og at høre lydbøger, med 14% interesserede.

Kategorierne hvor færrest angiver, at de er noget eller meget interesserede, er digte, med 9%, og at høre oplæsning af historier/bøger i radioen, med 6%.

Figur 7 nedenfor viser de adspurgtes foretrukne måde at læse/høre en roman på.

Figur 7: Foretrukken måde at læse/høre en roman på

Figur 7 viser, at de adspurgte i alt overvejende grad foretrækker at læse romaner som fysiske bøger. Hele 72% angiver dette som førsteprioritet. De øvrige muligheder ligger nogenlunde lige, med lave andele der foretrækker disse. 9% foretrækker at høre en roman på lydbånd/CD, 7% at læse den digitalt, og 5% at høre den på netlydbog eller i radioen. 8% angiver, at de ikke ved hvordan de foretrækker at læse/høre en roman.

Figur 8 nedenfor viser andelen af de adspurgte, der synes det er nemt at høre/læse og forstå forskellige typer litteratur.

Figur 8: Andel der synes at det er nemt eller meget nemt at gøre følgende

Figur 8 viser, at der inden for de fleste typer litteratur kun er få problemer med forståelsen. 87% angiver at det er nemt eller meget nemt at forstå og læse indholdet i avisartikler. For romaner er det tilsvarende tal 78%, for noveller 63%, og for breve og beskeder fra det offentlige er tallet 60%.

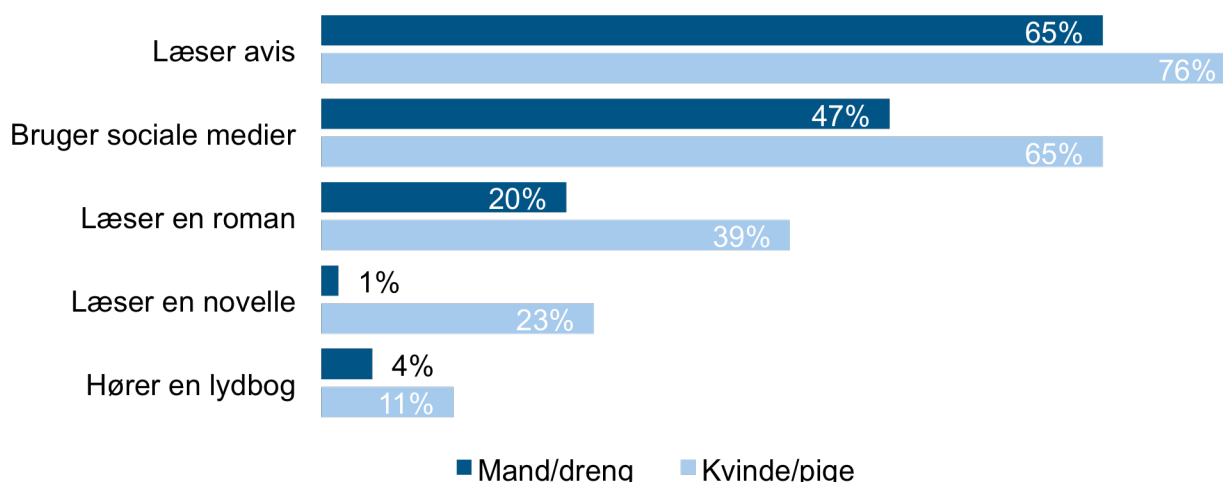
Nordborgs borgere har dog sværere ved at forstå indholdet ved oplæsning. Kun 39% angiver, at de har nemt eller meget nemt ved at høre og forstå indholdet i lydbøger. Dette betyder, at 61% af de adspurgte har svært ved dette. 38% har nemt eller meget nemt ved at høre og forstå indholdet ved oplæsning i radioen, hvilket betyder at 62% har svært ved det samme.

4. Forskelle mellem køn og aldersgrupper

I undersøgelsen er der gennemført nærmere analyse og statistiske tests for variationer på tværs af køn, alder, uddannelse og arbejde. Dog blev der kun fundet interessante og signifikante forskelle med hensyn til køn og alder. Nedenfor gennemgås køns indflydelse på benyttelse af medier, alders indflydelse på benyttelse af medier, og alders indflydelse på foretrukken måde at læse/høre en roman på.

Figur 9 nedenfor viser forskelle i hvor ofte de to køn læser avis, bruger sociale medier, læser romaner, læser noveller, og hører en lydbog.

Figur 9: Andel der typisk gør følgende en gang om ugen eller oftere, sammenholdt med køn

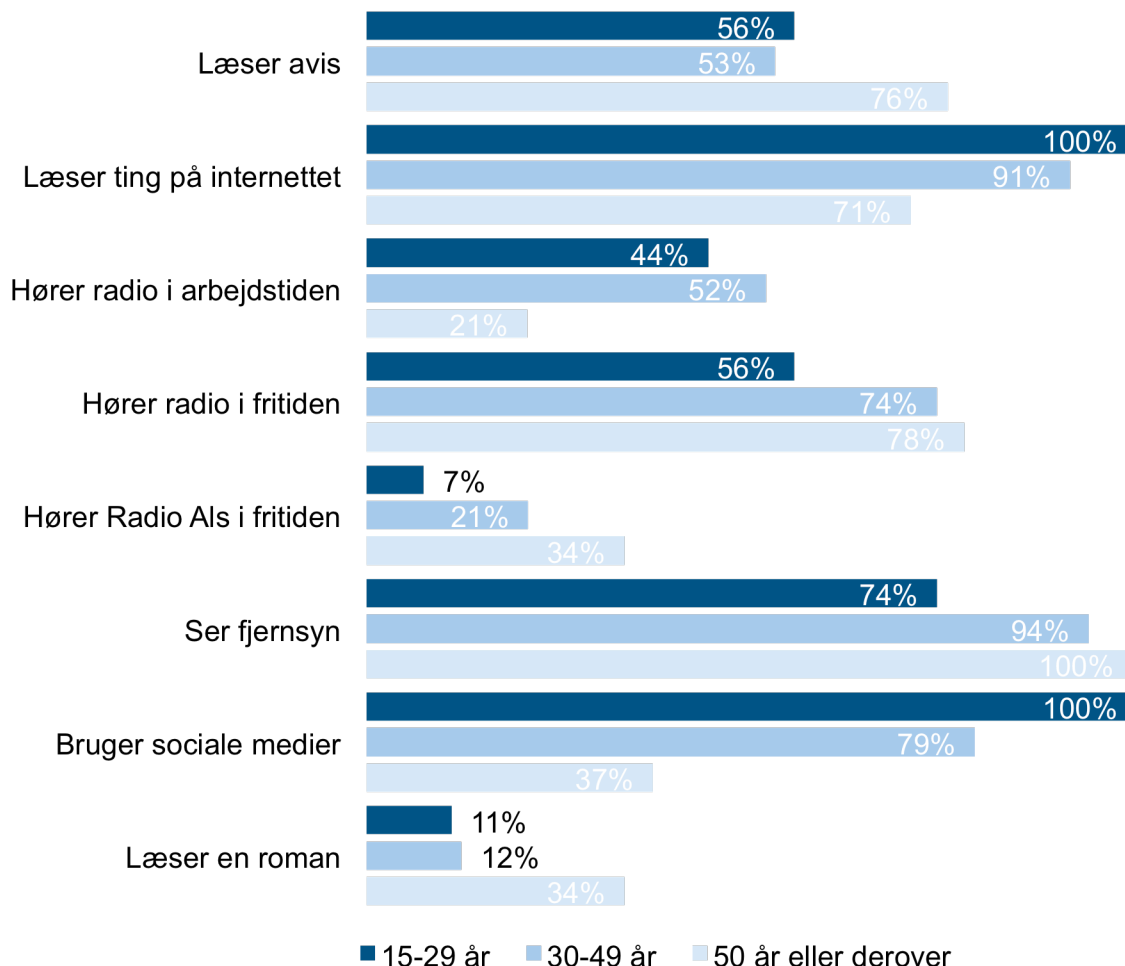

Af Figur 9 fremgår det, at kvinder generelt benytter medier oftere end mænd. Størst er forskellen ved noveller, hvor 22% flere kvinder end mænd læser dem en eller flere gange om ugen. Herefter følger romaner, hvor 19% flere kvinder end mænd læser dem ugentligt eller oftere. Forskellen ved sociale medier er også stor, med 18% flere kvinder end mænd, der benytter disse en eller flere gange om ugen.

Ved aviser findes der en mindre forskel, med 11% flere kvinder end mænd, der læse disse ugentligt eller oftere. Den mindste påviste forskel er ved lydbøger, med 7% flere kvinder end mænd, der hører disse en gang om ugen eller oftere.

Figur 10 nedenfor viser alders indflydelse på hyppigheden af benyttelse af forskellige typer medier.

Figur 10: Andel der typisk gør følgende en gang om ugen eller oftere, sammenholdt med alder

Figur 10 viser store forskelle i de forskellige aldersgruppers medievaner. Blandt de mest bemærkelsesværdige er læsning af ting på internettet og brug af sociale medier. Det fremgår, at 100% af de adspurgte i alderen 15-29 år læser ting på internettet ugentligt eller oftere, mens tallet hos de 50-årige og ældre er nede på 71%. Ligeledes bruger 100% af de adspurgte i alderen 15-29 år sociale medier ugentligt eller oftere, mens tallet for de 50-årige og ældre kun er 37%.

En omvendt tendens ses ved benyttelsen af fjernsyn. Her angiver 100% af de 50-årige og ældre, at de benytter dette ugentligt eller oftere, mens 74% af de 15-29-årige angiver dette.

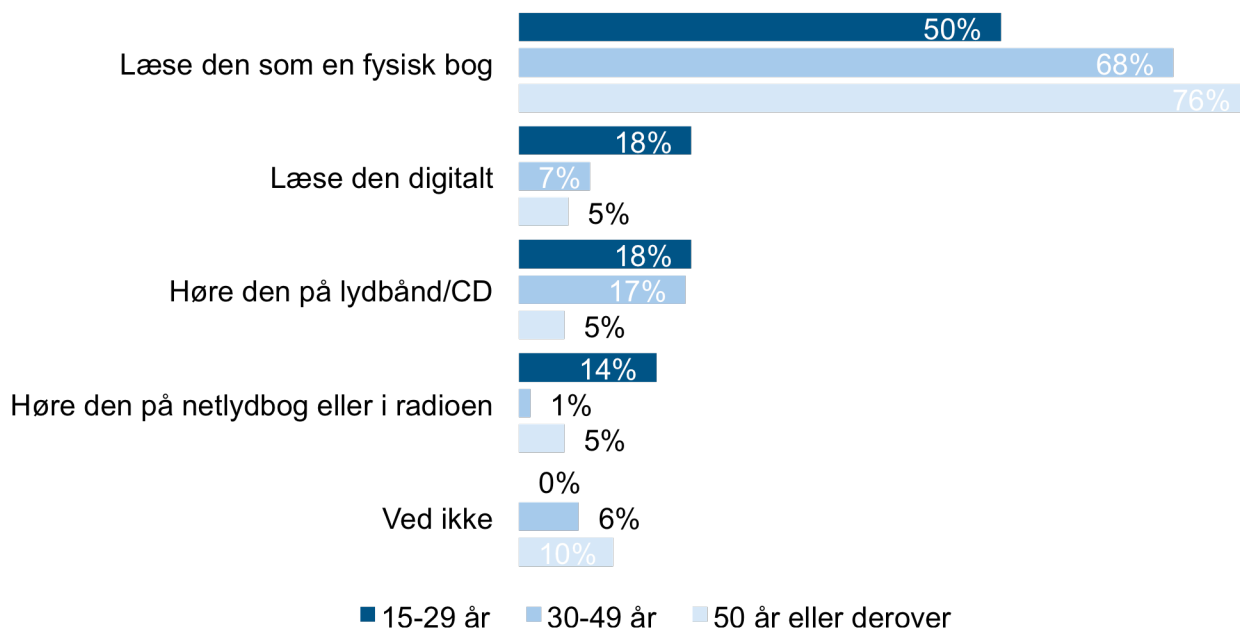
Også med hensyn til radio i fritiden gør dette mønster sig gældende – 78% af de 50-årige og ældre hører radio i fritiden ugentligt eller oftere, mens kun 56% af de 15-29-årige gør dette. Tendensen gør sig også gældende med Radio Als i fritiden. Når det kommer til radio i arbejdstiden er tendensen mindre klar – dette skyldes sandsynligvis, at en stor andel af de 50-årige og ældre ikke har nogen arbejdstid.

Også når det kommer til romaner er det blandt de højere aldersklasser, at den hyppigste benyttelse forekommer. 34% af de 50-årige og ældre angiver, at de læser i en roman ugentligt eller oftere, mens kun 11% af de 15-29-årige angiver dette.

Med hensyn til aviser er sammenhængen mellem alder og brugshyppighed ikke helt så entydig, som den er med nogle af de andre medier. Det kan dog påpeges at 76% af de 50-årige og ældre læser aviser en eller flere gange om ugen, mens betydeligt færre, 56%, af de 15-29-årige gør dette.

Figur 11 nedenfor viser alders indflydelse på ens foretrukne måde at læse/høre en roman på.

Figur 11: Foretrukken måde at læse/høre en roman på, sammenholdt med alder

Figur 11 viser en klar sammenhæng mellem alder og foretrukken måde at læse en roman på. Blandt de 50-årige og ældre foretrækker langt de fleste, 76%, at læse en roman som en fysisk bog. Samme tal for de 15-29-årige er nede på halvdelen, 50%. Til gengæld foretrækker flere i denne gruppe at læse bøger digitalt. 18% af de 15-29-årige foretrækker at læse en roman digitalt, mod kun 5% af de 50-årige og ældre. Ligeledes foretrækker 18% af de 15-29-årige at høre en roman på lydbånd/CD, mod 5% af de 50-årige og ældre.

Også med hensyn til netlydbøger og radio er de unge mere positive – 14% af de 15-29-årige foretrækker at høre en roman således, mod 5% af de 50-årige og ældre.